

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти**

**Формування медіакомпетентності молодших
школярів засобами інноваційних
технологій навчання**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти –другий (магістерський)

Виконала:

студентка 2 курсу, 613 групи
Соколовська Анна Ігорівна

Керівник:

кандидат педагогічних наук,
доцент **Костащук О.І.**

До захисту допущено

на засіданні кафедри

протокол № 4 від 12 листопада 2024 р

Зав. кафедрою _____ проф. Романюк С.З.

Чернівці – 2024

АНОТАЦІЯ

Соколовська А.І. Формування медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття ОР «Магістр» зі спеціальності 013 Початкова освіта. Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2024. 87 с.

У кваліфікаційній роботі *розглянуто* зміст понять «медіа», «компетентність», «медіакомпетентність», «інноваційні технології». Розкрито основні теоретичні аспекти проблеми формування медіа компетентності учнів початкової школи; визначено провідні функції, компоненти та рівні розвитку. З'ясовано особливості та вплив інноваційних технологій навчання на процес формування медіакомпетентності молодших школярів.

Доведено, що формування медіакомпетентності учнів буде успішним за умови впровадження таких педагогічних умов, як: 1) *готовність вчителя до впровадження медіаосвіти в освітній процес*; 2) *налагодження взаємодії сім'ї та школи*; 3) *використання спеціальних вправ та завдань для формування умінь учнів створювати власні медіа продукти*.

Ключові слова: медіа, компетентність, медіакомпетентність, медіаосвіта, інноваційні технології.

ABSTRACT

Sokolovska A.I. Formation of media competence of younger schoolchildren by means of innovative technologies. - Manuscript. Manuscript Master's Degree Program for Master's Degree in Specialty 013 Primary Education. – Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. – Chernivtsi, 2024.87p.

The qualification work examines the content of the concepts of "media", "competence", "media competence", "innovative technologies". The main theoretical aspects of the problem of forming media competence of primary school students are revealed; the leading functions, components and levels of development are identified. The features and influence of innovative teaching technologies on the process of forming media competence of younger schoolchildren are clarified.

It has been proven that the formation of students' media competence will be successful if the following pedagogical conditions are implemented: 1) the teacher's readiness to introduce media education into the educational process; 2) establishing interaction between family and school; 3) using special exercises and tasks to form students' skills to create their own media products.

Keywords: media, competence, media competence, media education, innovative technologies.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.І.Соколовська

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	7
1.1 Проблема медіакомпетентності у психолого-педагогічній літературі	7
1.2 Особливості формування медіакомпетентності молодших школярів ...	19
1.3 Інноваційні технології навчання та їх вплив на формування медіакомпетентності учнів.....	30
Висновки до розділу 1	44
РОЗДІЛ 2 ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	46
2.1 Критерії, показники та рівні сформованості медіакомпетентності молодших школярів.....	46
2.2 Аналіз стану сформованості медіакомпетентності молодших школярів	53
2.3 Обґрунтування педагогічних умов формування медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій навчання.....	65
Висновки до розділу 2	77
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ.....	89
Додаток А	89
Додаток Б.....	91
Додаток В.....	93

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В стрімких умовах реформування шкільної системи освіти, розвитку інформаційного світу та технологій, важливого значення набуває питання щодо формування медіакомпетентного учня, здатного детермінувати нові запити щодо процесу навчання, вміти орієнтуватися у медіапросторі та правильно інтерпритувати інформацію. Відповідно, представлені сьогодні різноманітні форми медіа (телебачення, інтернет, радіо, друковані джерела інформації) виступають основною складовою нашого життя, та життя учнів зокрема. Інформаційний простір здатен впливати на світогляд людей, змінювати їхнє світосприйняття, ціннісне ставлення та важливість речей у житті. Медіапродукт визначає навчання, виховання, культурний розвиток молодших школярів.

Саме тому, проблема медіакомпетентності особистості набуває неабиякої актуальності, а потреба у формуванні цієї якості саме у молодших школярів зумовлена такими чинниками:

- молодший шкільний вік є сенситивним періодом для формування фізичної, інтелектуальної, емоційної сфер;
- молодші школярі, вже починаючи з дошкільного періоду, мають доступ до різноманітних мобільних девайсів;
- учні початкової школи постійно працюють з різноманітними інформаційними повідомленнями та медіапродуктами;
- у Державному стандарті початкової освіти йдеться про формування навичок 21 століття в учнів, які орієнтовані на допомогу школярам у навчанні та житті.

Низкою нормативних документів регламентовано основні аспекти медаосвіти особистості. Так, базовим документом є Концепція медаосвіти, де мова йде про запровадження медіа у процес навчання як головний елемент його покращення. У даному документі розкрито питання медіакультури в країні з метою надання хороших медаосвітніх послуг учням, та, як результат, - розвиток у них медіакомпетентності.

Наразі, у світі активно обговорюються питання щодо розвитку медіаосвіти. Наприклад, Європарламент схвалив резолюцію медаграмотності, у якій акцентується увага на тому, що медіакомпетентність – це головний аспект щодо вживання інформації, який повинен охопити усіх громадян, починаючи з початкового етапу навчання. Саме тому важливо усіх учнів забезпечити медіаосвітою, включити медіа у інваріативну частину навчальної програми вже з початкової школи.

Орієнтуючись на соціальні виклики, які стоять сьогодні перед нашими дітьми, нагальною потребою є формування медіакомпетентного споживача засобами інноваційних технологій навчання. Сучасні дослідники та вчителі практики знаходяться на етапі пошуку таких сучасних, інноваційних прийомів реалізації даного завдання.

Стан дослідження проблеми. Дослідження засвідчили, що формування медіакомпетентності повинно починатися вже у початковій школі. Так, розкриттю теоретичних засад медіакомпетентності та її значення у світі присвячені праці зарубіжних (А. Брейтер, П. Джуен, Ч. Олсон, С.Хаг, С. Ворсноп і т.д) та вітчизняних дослідників (С.Шумаєва, І.Шевирьова, Н.Лашук, Н.О. Приходькіна). Такі вчені як О. Волошенюк, С. Пензай висвітлюють проблеми медіаосвіти початкової школи, а питання формування медіакомптентності молодших школярів віднаходимо у науковому доробку В. Іванов, Г.Дегтярьова, В. Літостанській та ін.

Цікавими нам видаються дослідження О.Савченко, І.Черешнюк щодо особливостей формування медіакомпетентності учнів на уроках мовно-літературної освітньої галузі. На думку інших медіадослідників, медіа виступає провідним продуктом існування людини 21 століття, де б вона не була. На думку науковця, без сприймання медіаосвітніх процесів – людина втрачає здатність розвиватися у соціумі у всіх галузях житті, включаючи навчання та виховання.

Отже, здійснивши аналіз літературних джерел, встановлено, що запровадження медіаосвіти та формування медіакомпетентності учнів

початкової школи є надважливим завданням сучасного світу. Таким чином, актуальність та важливість питання формування медіакомпетентності молодших школярів й зумовили вибір теми нашого дослідження ***«Формування медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій навчання»***.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота виконана в рамках теми кафедри: *«Теоретико-методологічні засади розвитку педагогічної освіти та професійної підготовки фахівців у контексті євроінтеграційних процесів»*.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Проаналізувати літературу з проблеми дослідження та з'ясувати зміст ключових понять.
2. Розкрити характерні особливості формування медіакомпетентності учнів початкової школи.
3. Схарактеризувати інноваційні технології навчання та їх вплив на формування медіакомпетентності молодших школярів.
4. Здійснити емпіричне дослідження рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів та обґрунтувати педагогічні умови оптимізації цього процесу.

Об'єкт дослідження – процес формування медіакомпетентності молодших школярів.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій.

Методи дослідження:

- ✓ *теоретичні* (аналіз наукової літератури з проблеми дослідження з метою з'ясування змісту ключових дефініцій, аналіз досвіду використання інноваційних технологій в освітньому процесі);

- ✓ *емпіричні* (спостереження, анкетування, опитування); констатувальний експеримент для визначення рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій.

Теоретичне значення результатів дослідження полягає у тому, що з'ясовано зміст основних понять дослідження «медіа», «компетентність», «медіаосвіта», «медіакомпетентність»; розкрито педагогічні можливості та вплив інноваційних технологій навчання на формування медіакомпетентності молодших школярів.

Практичне значення результатів дослідження полягає в обґрунтуванні педагогічних умов формування медіакомпетентності молодших школярів. Результати проведеного дослідження можуть бути використані студентами та вчителями на етапі підготовки до проведення уроків/виховних заходів з метою формування медіакомпетентності учнів початкової школи.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

1.1 Проблема медіакомпетентності у психолого-педагогічній літературі

У межах сучасного наукового дискурсу питання, що стосується реформування освітньої системи до умов життя соціуму залишається

акутальним. Результатом таких змін є концепція Нової української школи, що повинна вивести систему освіти на новий конкурентноздатний, європейський незалежний рівень. Відтак, чинні нормативні документи визначають перехід навчання від засвоєння знань, умінь та навичок учнями до вміння використовувати їх у житті. В освіті відбувається активне впровадження компетентнісного підходу, згідно якого проаналізовано головні аспекти життя учнів та визначено 10 основних компетентностей НУШ (Нова українська школа: poradnik dla vchytelja, 2017).

Активний розвиток засобів масової інформації спричинив зміни у житті соціуму загалом, та освіти зокрема. Засоби медіа постійно включені у життя учнів, саме тому освіта повинна реалізувати наступне завдання – вчити школярів орієнтуватися у медіа просторі, інтерпритувати різноманітні джерела інформації та використовувати її у практичному житті. Це все вимагає формування медіакомпетентності здобувачів освіти.

Сучасні документи використовують термні «інформаційно – цифрова компетентність», що має на меті вміння критично сприймати та застосовувати інформаційні технології з метою пошуку, створення, обробки та обміну певною інформацією на роботі, у соціумі та під час комунікації, та поняття «медіаграмотність» - що застосовується у Державному стандарті, типових освітніх програмах, Концепції НУШ. Ці категорії стосуються вузького кола дій з медіа, але світ сучасний потребує більшого, і тому, у межах компетентнісного підходу, вважаємо необхідним застосування поняття «медіакомпетентність», що означає не тільки опанування знаннями, вироблення умінь та навичок у медіапросторі, але й вміння створювати власні медіапродукти.

Дефініцію «медіакомпетентність» вперше було вжито у «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні 2010 року», але тоді, на жаль, це поняття не набуло широкого використання та впровадження в освітню практику. Наразі у Типових освітніх програмах з мовно-літературної освітньої галузі змістовою лінією «Досліджуємо медіа» чітко окреслено головні

медіапродукти, які повинні знати учні початкової школи. Відтак, можемо припустити, що робота щодо формування медіакомпетентності є запланованою, хоча й відбувається несистематично, причиною чому є недостатня розробка теоретичних моментів формування медіаграмотності (Нова грамотність у цифровому столітті, 2016).

Дослідженням проблеми медіаграмотності займалися зарубіжні науковці: Д. Букінгем, К. Безеглет, К. Тайнер та Дж. Поттер, вивченню основ медіа дидактики присвячені праці Л.Зазобіної, В.Лугового, Г.Онкович, А.Овчарука, І.Тараненко, О.Федорова, Г.Фремана та ін..

Отож дефініція «медіакомпетентність» виступає головним поняттям нашого дослідження, тому, вважаємо за потрібне висвітлити зміст даного поняття ґрунтовно, розкривши його складові та суміжні категорії.

Сьогодні, поняття «медіакомпетентність» є досить популярним та необхідним, що пов'язано, як нам видається, з постійними швидкими змінами інформаційного простору. З метою розкриття змісту ключової дефініції слід визначити поняття «компетентність» та спробувати зрозуміти, кого вважають компетентною людиною. Так, тлумачний словник поняття «компетентний» трактує як людину: що має знання у будь якій галузі, яка добре щось знає; що володіє певними повноваженнями, є повноправною та повновладною.

Тож компетентною є та людина, яка володіє ґрунтовними знаннями та має досвід у певній конкретній галузі. Поняття «компетентність», у порадику вчителя, визначено як сукупність знань, категорій мислення, поглядів, цінностей, переконань, індивідуальних характеристик людини, яка визначає спроможність грамотно здійснювати діяльність у межах обраної галузі (Мойсеюк, 2007).

Нам імпонують міркування дослідниці О.Пометун щодо компетентності як спеціальні знання, уміння, навички особистості та її відношення які здобуваються на етапі навчання. Сукупність цих знань та навичок допомагають людині чітко вирішувати певні завдання, проблеми, які можуть виникати у певній сфері діяльності (Пометун, 2004).

Державний стандарт загальної початкової освіти поняття «компетентність» розглядає як інтегровану якість, яка містить знання, вміння, навички, досвід та емоційне відношення людини (Новий державний стандарт початкової загальної освіти, 2017).

На думку французького дослідника Ж.Делора, голови Міжнародної комісії з освіти ХХІ століття, є чотири основні принципи, що визначають компетентнісну освіту, це: вчитися пізнавати; вміти жити разом; вчитися жити; вміти жити з іншими (Литвин, 2013).

Дослідниця О.Марущак (2018), яка у межах даного трактування компетентності визначила її головні аспекти:

- 1) мотиваційний аспект – вміння проявляти компетентність;
- 2) когнітивний аспект – знання і розуміння змісту компетентності;
- 3) поведінковий аспект – вміння проявляти компетентність у певних ситуаціях;
- 4) ціннісний аспект – відношення до компетентності, її змістового наповнення та застосування;
- 5) емоційно-вольовий аспект – результат вияву компетентності (Марущак, 2018).

Відомий український педагог Н.Мойсеюк «компетентність» визначає як властивість людини, яка потрібна для здійснення успішної діяльності у бідній сфері життя. Дослідниця переконана, що компетентність – це не просто сукупність знань, а реальна здатність їх застосовувати у житті, незважаючи на певні обставини (Мойсеюк, 2007).

Розробники та фахівці програми «DeSeCo» (Definition and Selection of Competencies – розуміння та відбір компетентностей: теоретичні й концептуальні засади), визначають дане поняття як вміння закривати індивідуальні та соціальні запити.

В освітній галузі, Н.Бібік та О.Пометун, «компетентність» трактують як: певні освітні результати, яких можливо досягнути засобами навчання та через

соціальну взаємодію; сукупність знань, умінь, навичок та відношень, які здобуваються під час навчання (Пошетун,2017).

Розкриття змісту поняття «компетентність» дозволяє нам перейти до наступної частини медіакомпетентності – поняття «медіа».

Існує думка, що вперше поняття «медіа» було запропоновано у ХХ столітті канадським дослідником Гербертом Маршаллом Маклюеном, як розуміння різноманітних засобів комунікації.

Дефініція «медіа» «(з лат. *medium* – той, що знаходиться в середині, займає проміжну позицію)» - це те, що є виступає посередником між тим, хто подає інформацію та тим, хто її сприймає. Ці канали передачі інформації використовуються також і для її збереження. Медіа – це середовище, засіб, те, що є у загальному критеріумі (Медіаосвіта та медіаграмотність, 2012).

Дослідниця Н.Кирилова стверджує, що медіа – це не просто посередники, якими йде потік інформації, це канали через які відбувається передача культурних кодів. На думку дослідника О.Волошенюка, до групи медіа відносяться різні літературні жанри, журнали, газети, телебачення, інтернет ресурси. Серед нових медіа – розглядає смартфони, сучасні інтернет-програми, айпади, віртуальні компютерні ігри, біл-борди, буклети, постери, різноманітна рекламна продукція тощо.

У сучасному світі медіа настільки сильно увійшли у наше звичне життя, що більшість людей навіть не помічають їх, і тому не сприймають критично та не оцінюють ту чи іншу інформацію, не аналізують, те що вони читають чичують.

Поняття ж «медіакомпетентність» з'явилося відносно недавно, на початку ХХІ століття. Раніше виникло поняття «медіаосвіта», що згідно Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, що мало на меті розробку системи освіти, яка б базувалася на застосуванні технологій, прийомів, методів з формування медіаграмотності учнів.

Дефініція «медіаграмотність» спочатку почала з'являтися у науковому доробку педагогів та науковців галузі медіаосвіти та розумілася як «вміння аналізувати, інтерпритувати медіапродукти та орієнтуватися у медіа просторі.

Зарубіжні дослідники вже давно визначили поняття «медіакомпетентність». Так, наприклад, німецький соціолог Д. Баакке трактує дане поняття у чотирьох вимірах:

- ✓ знання про різноманітні медіа та вміння їх використовувати
- ✓ значення та роль медіа у соціумі
- ✓ створення власної медіапродукції
- ✓ здатність до критичного мислення як аспекту комунікативної компетентності, яка дозволяє людині ліпше орієнтуватися у світі медіа та пізнавати його (Бібік, 2004).

Отже, медіакомпетентність – це знання, вміння, здатності, які сприяють відбору, використанню, здійсненню критичного аналізу, оцінювання, обробці та передаванню медіатекстів різними способами, вмінні аналізувати процеси існування медіа у соціумі.

Медіакомпетентність – це вміння віднаходити ,оцінювати, застосовувати та критично аналізувати, транслювати інформацію у різноманітних видах діяльності. Здійснений аналіз термінів, дозволяє зрбити висновки, що поняття «медіакомпетентність» більш глибоко розкриває зміст умінь особистості (застосування, критичний аналіз, оцінювання, передача медіатекстів різних жанрів, аналіз дій та процесів існування медіа у суспільстві).

У Концепції впровадження медіаосвіти поняття «медіакомпетентність» визначається як ступінь медіакультури, який відповідає за усвідомлення людиною соціокультурного, економічного та політичного змісту існування медіа, окреслює її здатність виступати носієм медійних цінностей, успішно взаємодіяти у медіапросторі, продукувати нові елементи медіакультури соціуму, проявляти чітку громадянську позицію (Концепція впровадження медіа-освіти в Україні.: 2010).

Дослідниця С.Тріщина медіакомпетентність трактує як якість особистості, яка є результатом дій відбору, опанування, інтерпритування інформації, яка дає можливість приймати рішення у різноманітних аспектах діяльності. Науковиця виокремлює такі функції окресленого поняття (див. табл. 1.1) (Шумаєва, 2014).

Таблиця 1.1

Функції медіакомпетентності

Назва функції	Тлумачення
<i>Пізнавальна</i>	Допомагає систематизувати знання, пізнавати людиною саму себе.
<i>Адаптивна</i>	Допомагає адаптуватися до життя та практичної діяльності в інформаційному суспільстві.
<i>Нормативна</i>	Допомагає визначити моральні та юридичні норми та вимоги, що існують в інформаційному суспільстві.
<i>Оціночна</i>	Допомагає орієнтуватися у потоці різноманітної інформації, визначати та обирати з відомого нове, оцінювати важливе та другорядне.
<i>Інтерактивна</i>	Допомагає налаштуватись на активну, творчу та самостійну роботу, що сприяє саморозвитку та самовдосконаленню.
<i>Комунікативна</i>	Допомагає у спілкуванні та обміні інформацією.

Отже, як бачимо, поняття «медіакомпетентність» потребує чіткого спрямування на засоби масової інформації, передбачає дій з медіапродуктами, презентування власних медіа.

Тлумачний словник поняття «медіаосвіта» визначає як напрям у педагогіці, який зосереджений на опануванні учнями комунікації, яка полягає у підготовці їх до реального життя у межах інформаційного світу (розуміння інформації, її чіткий аналіз, відбір фактів, опанування способами комунікування через невербальні форми за допомогою технічних засобів).

Дослідження італійських науковців Пуміла Граніні, Луджі Гуера присвячені розкриттю змісту медіаосвіти:

- 1) спосіб наочіння та опанування медіа через способи критичного мислення
- 2) робота щодо розвитку критичного аналізу ЗМІ та вміння презентувати власні медіа продукти
- 3) дії в освітньому процесі, які спрямовані на вміння застосовувати ЗМІ (мультимедіа, цифрові носії і т.д.) та критично інтерпретувати інформацію (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005).

Наукове видання «Сучасний погляд» ключову дефініцію нашого дослідження «медіакомпетентність» трактує як знання, уміння, здатності, які дозволяють відбирати, застосовувати, аналізувати, оцінювати, створювати та передавати медіа тексти у різних видах. Дослідники Hague & Williamson роблять припущення про те, що медіакомпетентність – це сукупність:

- ✓ знань медіаінструментів (знання апаратного та програмного забезпечення);
- ✓ критичні вміння та навички (оцінка);
- ✓ соціальна обізнаність (усвідомлення власної ідентичності, співпраця та комунікація з іншими людьми).

Здійснений ґрунтовний аналіз поглядів науковців, дозволив нам виділити власне розуміння поняття «медіакомпетентність» - спроможність, яка полягає у взаємодії знань, умінь, навичок, які дозволяють здійснювати відбір, використання, критичний аналіз, оцінку, інтерпретування інформації, створювати власні медіа продукти. Категорія «медіа компетентність» має власну структуру ,функції та властивості. Досліджуване поняття є досить багатограним та містить різноманітні процеси роботи з медіа інформацією (рис.1.1).

Рис. 1.1. Процеси роботи з медіаінформацією

Як було зазначено раніше, медіакомпетентність – це ЗУН, які допомагають здійснювати різноманітні процеси. Даний рисунок є свідченням того, що поняття «медіа компетентність» є комплексним та містить 5 процесів роботи з медіатекстами та інформацією (відбір та аналіз, інтерпретація, критична оцінка, створення власних медіа продуктів. Ці дії взаємопов’язані та утворюють систему, реалізації якої відбувається через систему ЗУН. Така багатоаспектність медіа компетентності визначає її головні характеристики.

Отже, основними властивостями медіакомпетентності можемо виділити наступні (див.табл.1.2).

Таблиця 1.2

Властивості медіакомпетентності

Властивість	Тлумачення
Дуалізм	наявність об’єктивної реальності та суб’єктивного її сприйняття
Відносність	через зміну джерел медіаінформації наявні знання швидко стають застарілими
Структурованість	робота з медіатекстами має свою структуру

Селективність	вся медіаінформація сприймається як потрібна та як безпечна
Поліфункціональність	необхідність для всіх сфер освіти та життя загалом

Аналіз наукових джерел засвідчив деяку розбіжність думок науковців на структуру медіакомпетентності. Так, дослідник С.Ауфенангер виокремлюють наступні компоненти медіакомпетентності:

- 1) пізнавальний – знання, усвідомлення, аналіз медіа та різноманітної інформації;
- 2) моральний – бачення медіа у естетичному руслі, тобто медіазміст сприймається через врахування різноманітних впливів;
- 3) соціальний – роль медіа та її вплив на різноманітні соціальні групи;
- 4) ефективний – комункативна складова медіа;
- 5) діяльнісний – здатність застосовувати медіа у своїх цілях (Гриневич,2009).

Напротивагу цьому, дослідник О.Федоров, виокремив такі компоненти медіакомпетентності:

- 1) мотиваційний компонент (причини взаємодії з медіатекстами)
- 2) контактний компонент (досвід дій з медіатекстами)
- 3) інформаційний компонент (усвідомлення змісту медіа, знання різних видів медіатекстів);
- 4) інтерпретаційний компонент (вміння аналізувати медіа у соціумі та різноманітні медіатексти, з опорою на рівні розвитку медіасприйняття та способів критичного мислення) ;
- 5) практико-операційний компонент (операції з медіаінформацією);
- 6) креативний компонент (інноваційність у спродукуванні власних медіапродуктів) (Медіакомпетентність – вміння для життя сучасної людини,2017).

Таким чином, ми дійшли висновку, що науковці по-різному визначають структурні компоненти медіакомпетентності. Одні елементи є схожими, інші

– зовсім різні. Отож далі узагальнимо думки науковців та представимо такі структурні компоненти медіакомпетентності:

- **інформаційно-пізнавальний:** знання та уявлення про медіакомпетентність, знання теоретичних даних та історії медіакультури;
- **критичний:** вміння здійснювати текстовий аналіз та апройовляти критичне мислення, критичне використання інтернет ресурсів;
- **мотиваційний:** стійка мотивація до успішного вивчення медіапростору;
- **морально-соціальний:** сприймання медіа в естетичному руслі, медіа сприймається через врахування впливів на різноманітні соціальні групи;
- **контактний:** медіа забезпечує функцію комунікації;
- **діяльнісний:** спроможність самостійно відбирати та застосовувати медіа у своїх особистих цілях, продукувати медіатексти, вміння самовдосконалюватися у медіасфері.

Виходячи з вікових особливостей молодших школярів, вважаємо за необхідне зупинитися на трьох головних компонентах медіакомпетентності (див. рис.1.2).

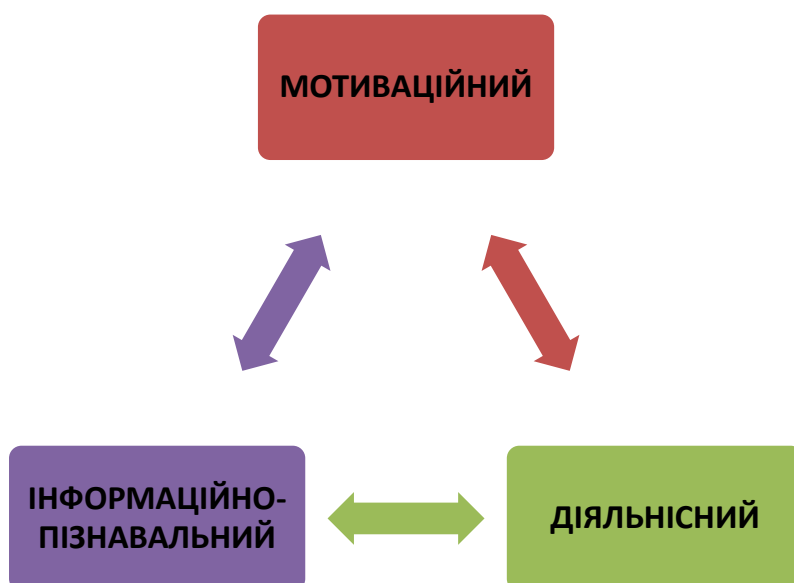

Рис. 1.2. Компоненти медіакомпетентності молодших школярів

Визначені головні структурні компоненти медіакомпетентності дозволяють перейти до розгляду відповідних функцій. Аналіз вихідних даних показав, що дослідженням та викормленням функцій займався тільки Є.Груцо, тож у своїй праці «Медіаосвіта як фактор розвитку особистості в умовах переходу до інформаційного суспільства» він визначив такі функції:

- комунікативна – підвищення рівня спілкування між людьми
- культурологічна – розуміння ролі медіа
- адаптивна – пристосування особистості до різноманітних медіа, вироблення стресостійкості, вміння адаптуватися до життя у межах інформаційного простору
- проєктивна – вироблення здатності уникати маніпулювання у медіа, не бути медіазалежним
- аксіологічна – формування професійних та життєвих цінностей, мотивації, поглядів
- розвивальна – вміння проявити свій творчий потенціал та самостійність мислення
- аналітична – спроможність до здійснення аналізу, інтерпретування медіаконтенту, вироблення вміння критично аналізувати та оцінювати інформацію, віднаходити необхідну інформацію для формування стійкої медіапозиції (Литвин, 2013).

Реалізація окреслених функцій сприятиме формуванню медіакомпетентності молодших школярів.

Аналіз поняття «медіакомпетентність» потребує звернення також до наукової розвідки дослідника Дж.Поттера, який виокремлює структурні компоненти медіакомпетентності, першим з яких був – досвід. Науковець впевнений, що чим більше у людини досвіду контакту з медіа та соціумом, тим більший у неї потенціал для формування високого рівня медіакомпетентності. Другим компонентом дослідник виділяє – використання умінь у галузі медіа. Третій компонент – це здатність до самоосвітньої діяльності.

Така позиція щодо формування медіакомпетентності має бути врахована на етапі формування медіакомпетентності учнів початкової школи, що мають відносно невеликий досвід. Та й про інші компоненти можемо сказати те саме. Це є причиною того, що виникають певні труднощі у даному процесі у молодших школярів. Тож, виникає потреба у визначенні поняття *«медіакомпетентність молодших школярів»* - це обізнаність молодшого школяра із медіазасобами, шляхами віднаходження інформації, вміння аналізувати та створювати власну медіапродукцію, бути медіакультурним споживачем, проявляти критичне мислення.

Отже, ми дійшли висновку, що наразі не має одного визначення медіакомпетентності. Нами ж вона визначена як здатність до відбору, використання, критичного аналізу, інтерпретування, оцінювання інформації, створення власних медіапродуктів. Досліджуване поняття є багатограним та містить різні дії з медіаінформацією. Така багатоаспектність визначає функції, властивості та структуру медіакомпетентності. У межах початкової освіти нами було виокремлено три головні компоненти медіакомпетентності: мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісний. Ці компоненти зумовили низку функцій, які теж представлені вище. Таким чином, розглянуті характеристики медіакомпетентності визначають провідні аспекти її формування у молодшому шкільному віці, чому й присвячений наступний параграф нашого дослідження.

1.2 Особливості формування медіакомпетентності молодших школярів

Формування медіакомпетентності виступає досить складним процесом, який має ряд характеристик та зумовлений багатьма факторами та умовами. Як стверджує дослідник Дж.Поттер, формування медіа компетентності відбувається через три взаємопов'язані компоненти:

- ✓ досвід налагодження взаємодії з медіапростором

- ✓ практичне застосування знань та вмінь у роботі з медіа інформацією
- ✓ бажання до самоосвітньої діяльності (Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи, 2018).

Ми вважаємо, що визначені дослідником компоненти не є вичерпними щодо всіх особливостей формування даної якості, саме тому, пропонуємо наступні психолого-педагогічні та методичні засади цього процесу. На видається, що формування медіа компетентності буде більш ефективним за умови дотримання наступних аспектів:

- врахування індивідуальних та вікових особливостей;
- поетапність у роботі щодо формування медіа компетентності;
- використання спеціальних вправ для формування медіа компетентності на уроках;
- використання інноваційних технологій навчання для формування медіа компетентності.

Далі розглянемо ґрунтовно кожний із запропонованих аспектів.

Врахування індивідуальних та вікових особливостей обґрунтовано психологічними властивостями учнів молодшого шкільного віку. Слід розпочати з того, що молодші школярі – це діти 6(7) – 10(11) років, термін їх навчання у початковій школі. Саме в цей віковий період викликають нові зміни та перебудовується процес розвитку школярів. Отож розглянемо ці зміни та новоутворення молодшого школяра. Даний вік визначається певними змінами у психіці школяра, що призводить до різноманітних психологічних характеристик учнів. Дослідники Н.Токарева та А.Шамне стереджують, що цей етап розвитку характерний для зміни соціальної позиції, учні починають наватися у школі, вони змінюють умови життя .до вних ставляться нові соціальні вимоги. Відтак, основною діяльністю стає процес навчання, однак ігрова діяльність теж присутня та визначає життєдіяльність молодших школярів (Сулім,2015).

У межах проблеми нашого дослідження так властивість зумовлює вибір медіа продуктів у роботі з молодшими школярами.

Аналіз змістової лінії «Досліджуємо медіа» дозволяє говорити про те, що учні часто інтерпретують інформацію, яку сприймають протягом дня. Ця інформація може бути маніпулятивною, тому одним із завдань школи є формування медіа компетентності – тобто, навчити учнів мислити критично, аналізувати, виділяти інформацію з медіа.

До основних медіапродуктів, які певним чином впливають на школяра, дослідниця І.Іванова, співавторка програми «Я у медіапросторі» для учнів початкової школи, виділила наступні: мультфільми; комікси; комп'ютерні ігри; реклама; кліпи, пісні; фото тощо (Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології, 2005).

Першим медіапродуктом, які учні знають ще до навчання в школі є малюнок. Адже дитина ще не вміє читати, а от малюнки вже розглядає. Ще одним важливим утворення учнів молодшого шкільного віку як стверджує О.Скрипченко, виступає активний розвиток різноманітних психічних дій: аналіз, порівняння, синтез, узагальнення тощо. Такі операції є базою для формування медіа компетентності, адже від них залежать всі процеси у роботі з інформацією. Отож робота з малюнками повинна будуватися за такими етапами, до яких І.Іванова, відносить такі:

- 1) опис – вміння відтворити інформацію;
- 2) порівняння – здатність порівняти свою роботу з попередньою;
- 3) вміння фантазувати;
- 4) вміння проявляти емоції;
- 5) домалювати;
- 6) підбір музику, тексту до малюнка;
- 7) вміння поставити запитання;
- 8) факт – судження (Срібняк, 2018).

На думку дослідниці, аналіз мультфільмів відбувається також за певними етапами. Для цього вчителю слід запропонувати учням такі запитання:

1. Яка назві мультфільму?

2. Про кого мультфільм? Які його головні герої?
3. Як герої цього досягли?
4. Опишіть головного героя
5. Чи одразу героюю все вдалося? Чому?
6. Яка музика мультфільму?

Наприкінці потрібно зробити стоп-кадр – тобто розбір окремо детально кожної сюжетної ситуації. Натомість тренер міжнародного проекту «Читання і письмо для розвитку критичного мислення» ГС «Освіторія» І.Большакова та автори видання «Сучасний погляд. Початкове навчання та виховання» систематизували аспекти роботи з медіаінформацією та виокремили ряд питань для аналізу медіапродукту:

- Хто створив це повідомлення?
- Яким чином медіа привертає Вашу увагу?
- Як люди сприймають медіа?
- Як медіа інформація може вплинути на життя людини, її світосприйняття?
- З якою метою було створене це медіа? (Срібняк, 2018).

Ми вважаємо, що потрібно підлаштувати способи аналізу інформації до вікових та індивідуальних властивостей учнів та охопити ширше коло запитань. Тому, у межах проблематики нашого дослідження, а саме, : формування медіа компетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій, пропонуємо систему напрямків та коло питань щодо аналізу медіа інформації (див. табл. 1.3)

Таблиця 1.3

Основні напрямки та питання з аналізу медіаінформації

1	Автори та споживачі	Хто створив медіа? З якою метою його було створено? Кому адресовано це медіа?
---	---------------------	---

2	Вплив – реакція	Чи корисне це повідомлення для тебе та твоїх оточуючих? Чи несе медіа певну шкоду? Як вплине це медіаповідомлення на твоє життя, твою точку зору? Які емоції викликає це медіа? Що ти можеш зробити у відповідь на це медіаповідомлення?
3	Форма та зміст	Про що можна дізнатися з цього меседжа? Про що важливе не було зазначено? Про що змушує думати це медіа? Як виглядає медіаповідомлення? Чим воно привертає увагу?
4	Інтерпретація	Як по-іншому можуть сприйняти це медіа? Як ти зрозумів це медіаповідомлення?
5	Надійність	Чи надійним є джерело інформації? Чи можна довіряти подібній медіаінформації?

Отже, робота з медіапродуктами повинна відбуватися комплексно, а їх аналіз здійснюватися ґрунтовно з відповідями на запитання, які дають уявлення про медіаінформацію та зосереджені на вироблення навичок критичного мислення та інтерпретування.

Як сверджує психолог О.Сергеєнкова, молодший шкільний вік характеризується проявом почуттів та емоцій, учні вчатьс я їх проявляти та контролювати. Саме тому релізується один з напрямків медіакомпетентності – формування емоційно-вольового відношення до медіапродукції. Потрібно, що молодші школярі могли окреслити свої уподобання у медіа, усвідомлювали яка меідапродукція викликає у них ті чи інші емоції (радість, сумнів, сум, відразу, зивування та ін.).

Однією з головних характеристик молодшого шкільного віку, як зазначає відомий український педагог І.Бех, є перехід дитини до довільної поведінки (Бех,2003). Ця психологічна властивість дозволяє ґрунтовніше працювати над теоретичними медіа, знайомитися з головними аспектами цієї галузі, та вивчати характеристики жанрової різноманітності медіапродукції, яка визначає інформаційний компонент медіакомпетентності. Довільність поведінки сприяє у виробленні навичок створення своїх медіапродуктів через вчителя та самостійно. Отож можемо підсумувтаи, що адаптація стсеми роботи та засобів формування медіакомпетентності до індивідуальних та вікових харктеристик молодших школярів виступає головною ланкою цього процесу. Від цих психічних процесів та правильності відбору медіапродукції залежить робота по формуванню медіакомпетентності.

Наступним аспектом роботи з формування медіа компетентності молодших школярів ми визначили *поетапність у роботі щодо формування медіа компетентності*. Наразі незначне коло науковців займаються питання вивчення етапів формування медіакомпетентності. До них відносимо Ю.Фролова, Д.Махотіна, які розкрили два етапи формування медіакомпетентності;

- 1) теоретичний етап – розуміння базових понять у сфері медіа;
- 2) практичний етап – вміння аналізувати, обробляти, застосовувати медіа інформацію (Осюхіна,2018).

Вважаємо, що визначені науковцями етапи формування медіакомпетентності повністю не вичерпують систему усіх процесів з

медіаінформацією, і не розкривають медіа компетентність. Процес формування медіакомпетентості учнів початкової школи є комплексним процесом, поступовим та систематичним, і містить низку взаємопов'язаних стадій. Виходячи зі змісту, мети та структурних компонентів медіакомпетентості нами були виокремлені такі етапи її формування: (див.табл.1.4)

Таблиця 1.4

Етапи формування медіакомпетентності молодших школярів

п/п	Етапи	Характеристика
1	Мотиваційний	Формування стійких мотивів до роботи з медіапродуктами на основі демонстрації таких, що входять до кола інтересів молодших школярів.
2	Теоретичний	Засвоєння теоретичних знань про поняття у галузі медіа, розвиток пізнавальних процесів, ознайомлення з жанровими особливостями медіапродуктів, формування емоційно-ціннісних ставлень до них.
3	Практичний	Формування вмінь у сфері медіа, накопичення досвіду використання медіа в різних сферах діяльності, а також подальший розвиток навичок створення

		медіапродуктів різних жанрів.
4	Творчий	Набуття особистого досвіду створення власних медіапродуктів на основі творчих практичних умінь та навичок.

Як вже зазначалося вище, головними структурними компонентами медіакомпетентості учнів початкової школи є мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісний. Кожен із зазначених етапів процесу формування медіакомпетентості учнів має на меті становлення певного компонента медіакомпетентості. Так, мотиваційний етап – це вироблення стійкого мотиваційного компонента медіакомпетентості, теоретичний – зосереджений над формуванням інформаційно-пізнавального аспекту, і становлення діяльнісного компонента забезпечують такі два етапи, як практичний та творчий. Такий поетапний процес дозволяє сформувати усі визначені компоненти медіакомпетентості.

Наступним аспектом формування медіакомпетентості молодших школярів ми визначили – *використання спеціальних вправ для формування медіакомпетентності на уроках*. Аналіз наукових джерел довів, що підбором спеціальних вправ та завдань щодо формування медіа компетентності учнів ніхто з науковців не займався. Саме тому ми розглянули класифікацію вправ для формування медіа компетентності на уроках мовно-літературної освітньої галузі. Слід розпочати з аналізу тих вправ, які класифікував відомий лінгводидакт М.Вашуленко, за такими критеріями:

- ✓ за формою виконання (усні, письмові, комбіновані)
- ✓ за рівнем самостійності (репродуктивні, конструктивні, продуктивні/творчі)
- ✓ за змістом інтелектуальних операцій (аналітичні, синтетичні, вправи на порівняння) (Вашуленко, 2019).

Методист В.Онищук пропонує власну класифікацію вправ:

- ✓ вправи на створення (записати медіа продукт)
- ✓ вправи на транслявання (передати запис, поділитися записом з іншими у чаті).

Впровадження таких вправ систематично дозволить сформувати медіа компетентності молодших школярів. Учні початкової школи зіштовхуються з різноманітними типами медіа продукції, що беруться як основа для класифікування вправ з метою формування медіа компетентності. Отже, за видами медіа продуктів ми визначаємо такі вправи:

- 1) вправи на опанування та обробку аудіальних медіа продуктів (пісні, аудіо записи);
- 2) вправи на обробку візуальних медіа продуктів (фото, малюнки, колажі, комікси, оголошення, буклети, реклами та ін..);
- 3) вправи на обробку аудіовізуальних медіа продуктів (кліпи, відео, мультфільми тощо) (Онищук, 2018).

На нашу думку, виконання учнями таких вправ дозволить здобути хороші знання, сформувати практичні навички роботи з певними медіа продуктами, що сприятиме кращому орієнтуванню учнів у медіапросторі та формуванню їх медіакомпетентності.

Базою для крайного критерію виступила структура медіа компетентності, її три головні компоненти. Відтак можемо виокремити такі типи вправ за компонентом медіа компетентності: мотиваційні вправи, які зорієнтовані на вироблення чітких мотивів дій з медіа продуктами; інформаційно-пізнавальні вправи, реалізація яких полягає у опануванні головними поняттями медіа.

Така класифікація вправ дозволить сформувати головні компоненти медіакомпетентності учнів початкової школи (мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісний). Визначені вправи можна використовувати на уроках мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) згідно до мети у

межах змістової лінії «Досліджуємо медіа» та сприятимуть покращенню рівня сформованості медіакомпетентності.

Реалізацію цього аспекту забезпечує систематичне використання інноваційних технологій навчання. Використання школярами сучасних мобільних пристроїв дозволяє їх скерувати у правильне русло. Нині освіта шукає оптимальні шляхи використання інформаційних технологій задля навчання учнів, вироблення у них медіа компетентності. Завдання НУШ – вчити учнів обробляти, інтерпретувати та презентувати свою медіа продукцію. Вирішенням цієї проблеми займаються сучасні інноваційні технології. Враховуючи головні моменти нашого дослідження, ми визначили умови використання інноваційних технологій для формування медіа компетентності молодших школярів:

- ✓ використання учнями власних мобільних пристроїв
- ✓ введення в урок завдань із застосуванням учнями своїх пристроїв
- ✓ підлаштування роботи до індивідуальних та вікових властивостей учнів
- ✓ достатнє матеріально-технічне забезпечення у школі
- ✓ по черговість завдань із традиційними видами робіт протягом уроку.

Останні два етапи – практичний та творчий зосереджені на формуванні діяльнісного компонента медіа компетентності, адже ці етапи спрямовані на набуття учнями досвіду застосування одержаних знань у практичній діяльності та презентування власних медіа продуктів. Однією з таких інноваційних технологій сьогодні є технологія BYOD (коли учні на урок приносять власні девайси та використовують їх для створення своїх медіапродуктів). Досить цікавими нам видаються такі додатки: «Медіазнайко», «Pear Deck», «Pixton».

Розглянемо їх більш детально. Навчальна гра «Медіазнайко» - це гра з медіаосвіти, яка спрямована на те, щоб учні дізналися якомога більше інформації про медіа. Під час гри учні проходять 9 етапів, де вони аналізують інформацію, відповідають на запитання, виступають у ролі журналістів, презентують власні медіа продукти. У грі присутні різноманітні інформаційні

довідки, що дозволяють одержати ґрунтовні теоретичні відомості з медіа грамотності.

«PIXTON» - це програма для створення коміксів на основі тексту прочитаного, чи складання тексту за переглянутим коміксом. У цій програмі учні створюють свої комікси різними мовами, обирають місце, ситуацію, героїв, їх емоції тощо (Сервіс для створення коміксів).

З метою створення презентацій учні використовують програму Power Point. Також корисним у цьому процесі є додаток Pear Deck, де учні можуть обрати свій рівень та презентувати власні цікаві продукти, якими можна поділитися з однокласниками. Молодші школярі мають змогу створювати чати, де обговорюють певні питання щодо створення презентацій. Така групова робота учнів є зручною та досить цікавою.

За допомогою програми Kahoot молодші школярі можуть створювати вікторини. Ця гра є змаганням та застосовується після вивчення певної теми чи розділу. Додаток є зручним у використанні, учні одночасно відповідають на поставлене запитання на швидкість.

Отже, використання сучасних інноваційних технологій має ряд переваг для формування медіа компетентності молодших школярів та широкий спектр можливостей застосування у початковій школі.

Таким чином, ми розглянули головні психолого-педагогічні аспекти формування медіа компетентності молодших школярів. Кожен з яких несе позитивний вплив на даний процес. Систематичне використання сучасних інноваційних технологій, програмових додатків дозволить враховувати індивідуальні та вікові характеристики учнів, зберігати поетапність та застосування відповідних вправ для формування медіа компетентності.

Таким чином, вважаємо, що дотримання окреслених умов дозволить успішно сформувати медіа компетентність учнів початкової школи засобами інноваційних технологій.

1.3 Інноваційні технології навчання та їх вплив на формування медіакомпетентності учнів

Сучасне підрастаюче покоління перебуває в постійному стрімко зростаючому потоці інформації. Сьогодні динамічно розвиваються та широко застосовуються інформаційні технології у всіх сферах людського буття. Особливим цей вплив є на дітей молодшого шкільного віку. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у підготовці школярів до самосовітньої діяльності, вагомим виступає навчання, яке є ресурсно-орієнтованим. Таке навчання передбачає поєднання засобів та методів навчання, які спрямовані на навчальний процес, який визначається орієнтацією не тільки на одержання знань, але й формування умінь працювати в інформаційному просторі.

Ми вважаємо, що однією з основних вимог, що висуваються перед вчителем є здатність до змін, до віднаходження нового педагогічного мислення, цікавих методів та прийомів зацікавлення школярів. Адже сучасні діти – це діти, які залежні від простору, саме тому робота у межах Нової української школи має бути відкритою до нових креативних форм, що дозволять розвивати критичне мислення, самостійність. Важливою є також потреба у вмінні інтерпретувати інформацію, отримувати її з різноманітних джерел.

Зміст навчальних програм початкової школи будується на засадах компетентнісного підходу, а метою навчання медіаграмотності молодших школярів – є вироблення практичних навичок аналізу, розуміння, оцінювання наповнення медіа, спроможності продукувати власні медіапродукти та давати оцінку своїй медіактивності.

Під час навчання, згідно з Державним стандартом початкової освіти, слід орієнтуватися на окреслені у документах результати навчання, що стосуються засвоєння та застосування інформаційного потоку Інтернет, та опанування формами діяльності, пов'язаної з ІКТ. Так, наприклад, згідно типових освітніх програм у мовно-літературній освітній галузі змітсова лінія «Досліджуємо медіа» школярі вчать взаємодіяти з медіа, презентувати власні прості

медіапродукти (фото, листівки, брошури тощо) (Новий державний стандарт початкової загальної освіти, 2020). На уроках учні створюють онлайн-привітання, запускають базовий контент та ін.

Педагогічні можливості у цьому аспекті спрямовані на розвиток особистості через матеріал ЗМІ для формування контакту учнів із медіа засобами, формування їх критичного мислення та розумових дій, оцінювання медіаінформації.

Запровадження медіаосвіти у навчання є процесом, який спрямований на вирішення запитів освіти, які визначені у Концепції НУШ та, зокрема, на формування критичного мислення. Медіакомпетентність – це той інструмент, який дозволяє вчителю сьогодні сформувати у своїх вихованців головні людські якості, що необхідні для життя у суспільстві. І, як результат, учні:

- ✓ вміють критично мислити
- ✓ здатні до самостійного пошуку, аналізу та оцінювання інформації
- ✓ правильного ставлення до медіаповідомлень з різноманітних медіаджерел
- ✓ вміють аналізувати медіатексти
- ✓ здатні створювати власні прості медіапродукти.

У молодших школярів повинні бути сформовані наступні вміння:

- знати і розуміти, що таке інформація
- усвідомлювати як інформація впливає на свідомість людини
- вміти аналізувати дії людини у медіасередовищі
- демонструвати результати самостійного пошуку інформації
- усвідомлювати той факт, що кожна людина є медіаспоживачем та медіатором (Нова українська школа: порадник для вчителя, 2017).

Такий стрімкий розвиток інформаційного соціуму призвів до зміни парадигми «освіта на все життя» до «освіта впродовж усього життя». Змінилося також і інформаційне середовище. У Концепції НУШ передбачено наступні вміння:

- 1) здатність вчитися все життя

- 2) вміння віднаходити та засвоювати нові знання
- 3) вміння здобувати нові практичні вміння та навички
- 4) здатність ставити освітні цілі та шляхи їх досягнення
- 5) вміння будувати власну освітньо-професійну траєкторію
- 6) здатність давати оцінку результатам навчання (Нова українська школа: порадник для вчителя, 2017).

Така широкомасштабна інформатизація та активний розвиток інформаційних технологій та засобів медіа ставлять на перше місце завдання щодо інформаційної підготовки підростаючого покоління. Особливої ролі медіаграмотність набуває у роботі з молодшими школярами. ЗМІ та інтернет ресурси, які займають пріоритетне місце у сприйманні дітьми навколишнього світу, становлять певну загрозу для психіки дітей. Такий постійний вплив на дитячу психіку великої кількості неконтрольованої інформації про все, що відбувається навколо, починається з малечку. Ось чому, так важливо через зміст навчальних предметів початкової школи формувати основи світогляду учнів, формувати їх морально-соціальну культуру, готувати підростаюче покоління до життя у такому складному світі, особливо зараз, коли в країні війна, слід вчити учнів правильно сприймати інформацію та розуміти де правда, а де брехня. Це все зумовлює необхідність формування медіакомпетентності молодших школярів. На нашу думку, одним з дієвих засобів спрямованих на формування медіакомпетентності сучасного учня є використання інноваційних освітніх технологій.

Інноваційні технології навчання – це нові прийоми, способи та засоби освітньої діяльності для оптимізації її результатів та одержання нових освітніх результатів. Особливістю педагогічної інноваційної технології є організація та здійснення того навчального процесу, кінцевим результатом якого є досягнення провідних завдань сучасної освіти (Кричківська, 2022).

Сьогодні інноваційні технології виступають чинником, який впливає на всі процеси розвитку мислення учнів, розвиває їх вміння усвідомлювати зміни у соціумі, та швидко до них прилаштовуватися. Медіакомпетентність виступає

одним з інструментів встановлення культурних, інформаційних позицій у суспільстві та житті.

Визначальною умовою успішності реалізації *Концепції розвитку медіаграмотності* виступає її наукове підґрунтя. Основними умовами запровадження медіаосвіти в Україні є:

- покращення нормативної бази масмедіа та освітніх установ всіх рівнів
- підготовка фахівців щодо вирішення медіаосвітніх проблем та суперечностей
- хороше програмне та інформаційне забезпечення, створення інформаційних платформ, віртуальних медіа груп
- налагодження міжнародної взаємодії, створення наукових проектів, проведення різноманітних заходів з медіаосвіти (Концепція впровадження медіа-освіти в Україні, 2010).

НУШ повинна готувати учнів до життя у соціумі, вчити їх практично діяти, виробляти певні вміння для швидкої адаптації в умовах постійних змін. Світ, яким керує інформація, змушує дитину мислити критично, оцінювати інформацію, розуміти які джерела інформаційні є достовірні, знати що таке фейкові новини і яким чином уберегти себе від маніпуляцій.

Головна мета медіа грамотності – це формування вмінь щодо аналізу та оцінювання інформації, вміння створювати свій медіапродукт та давати оцінку власній медіа активності.

Одним з важливих засобів для трансформації системи освіти в НУШ, згідно вимог сучасного інформаційного простору та формування медіа компетентності сучасних здобувачів освіти, є систематичне використання інноваційних засобів навчання та організація інформаційного простору у початковій школі.

До інноваційних технологій, які безумно сприяють розвитку медіа компетентності молодших школярів, можна віднести наступні: *ігрові технології навчання, інтерактивні технології, проектні технології, технології співробітництва, технологія проблемного навчання, особистісно-*

орієнтовані та багато інших. Однак ми, у межах проблеми нашого дослідження, зупинимось більш детально на тих інноваційних технологіях, які, як нам видаються, є оптимальними та найбільш ефективними для формування означеного процесу. Відтак далі перейдемо до їх розгляду.

Інноваційна медіатехнологія «Хмара тегів»

Даний сервіс дозволяє організувати інтерактив під час уроку. *Хмара тегів* – це віртуальне подання переліку категорій (ключових слів, тегів). Така технологія здебільшого використовується для описування слів (тегів) на різноманітних сайтах для подання неформатованого тексту. Ключові слова це окремі слова, значення кожного слова – це розмір шрифту чи певний колір. Це є досить зручним способом сприймання відомих термінів та зручно для розділення термінів за популярністю.

Спроможності застосування хмари тегів під час навчання пов'язані з тим, що:

- ✓ у хмару можна подати тему уроку, яку учні визначають самостійно
- ✓ хмара може бути конспектом
- ✓ у хмарі учні можуть віднайти певне запитання до уроку
- ✓ учні складають речення чи розповідь за допомогою слів з хмари
- ✓ можна створити словникову хмару на основі виченого матеріалу
- ✓ перекодувати текст у головоломку
- ✓ скласти лист другу
- ✓ створити хмару підказок до диктантів та ін.. (Перспективні освітні технології, 2000).

Використання цієї технології є прийнятним на будь-якому уроці початкової школи. Так, наприклад, на уроці «Я досліджую світ» є можливість представити імена відомих діячів України, на уроках мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) можна візуалізувати варіанти слів за певним правилом тощо.

Хмару слів також легко можна створити самостійно за допомогою спеціальних програм:

Застосування кольорової графіки як у вигляді хмари слів на уроках дозволить акцентувати увагу на моментах теми вивчення, що, в свою чергу, сприятиме систематизації навчального матеріалу та формуванню медіа компетентності молодших школярів.

Медіатехнологія QR-код

Дана інноваційна технологія може стати змістовним доповненням до проведення уроків у початковій школі та сприятиме формуванню медіа компетентності молодших школярів. Спеціальний вид QR-кодів робить читання закодованих текстів простішим. Можливості застосування QR-кодів безмежні, це і реклама, листівки, плакати, інформаційні стенди, оголошення анонсу, екскурсійні маршрути, посилання на веб-сторінку, розташування різноманітних об'єктів. Для цього тільки потрібно налаштувати камеру телефону на код, та одразу отримати інформацію та її зміст.

QR-коди – це квадрати, які створені для орієнтування та розуміння закодованого зображення, та пікселів які є між квадратами. Саме у пікселях закодований весь зміст. До переваг використання QR-кодування можна віднести такі: дозволяє швидко мати доступ до закодованої інформації; містить об'єкти інформації у порівняно невеликому зображенні

Яким чином відбувається використання *медіатехнологія QR-код* в освітньому процесі? Молодші школярі сьогодні постійно з телефонами, вони спілкуються у соціальних мережах, дивляться фільми, розваги, шукають певну інформацію, слухають музику та ін. Саме тому використання цієї інноваційної технології на уроках сприятиме мотивуванню дітей до навчання.

Приклади використання *медіатехнології QR-код* у початковій школі:

- 1) кодування посилань на виконання домашніх завдань чи певних робіт
- 2) організація квесту, підказками до якого будуть завдання зашифровані у QR-код
- 3) влаштування виставки в класі ,де вся інформація подана через відповідний QR-код
- 4) коди у школі, класі як посилання на факти ,цікаві події чи публікації

- 5) розміщення QR-код у підручниках на виконання певного завдання до уроку (Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті, 2003).

Технологія створення ментальних карт

Одним з варіантів інтерактивних технологій навчання – є створення ментальних карт. Такі ментальні карти дають можливість тему уроку чи питання розглянути у новому цікавому форматі. *Ментальні карти* – це засіб для відображення мислення та структурування інформації візуально. Характерними рисами ментальних карт є наступні:

- ✓ головний об'єкт вивчення знаходиться в центрі ментальної карти
- ✓ всі решта об'єктів, які пов'язані з головним – знаходяться у вигляді розгалуження гілки
- ✓ асоціації-гілки – це певні фрази, ключові слова, що розкривають другорядні ідеї, а потім – наступні
- ✓ такі розгалуження утворюють певну структуру (Луцанич, 2017).

Метою створення ментальних карт є – візуалізація, структурування та класифікація ідей, вирішення навчальних завдань, прийняття рішень, та організація навчального процесу цікавим способом. На етапі вивчення нового матеріалу така ментальна карта є опорною для засвоєння ключових понять теми. Вкінці вивчення теми – ментальна карта відіграє роль рефлексії, узагальнення основного матеріалу. Основними елементами ментальних карт є слова/малюнки, кожен з яких щось означає, це певна ідея.

Ментальні карти можна використовувати на уроці (етап постановки проблемного запитання, опитування, робота над правилом) та на етапі виконання самостійного домашнього завдання.

Технологія скрайбінг

Однією з цікавих новітніх технологій, яка сприяє формуванню медіакомпетентності учнів є технологія скрайбінгу. *Скрайбінг* – технологія презентації, яка була винайдена британським художником Ендрю Парком для Британської організації наукових знань. Скрайбінг – це малюнки, візуальні образи.

До переваг технології скрайбінгу у навчанні відносять такі:

- ✓ візуалізація , яка сприяє кращому інтепретуванню інформації учнями
- ✓ візуалізація, яка сприяє розвитку критичного мислення
- ✓ візуалізація , яка є доступною для всіх учасників освітнього процесу.

Для створення онлайн-скрайбінгу можна використовувати спеціальні програми та онлайн-сервіси: PowToon <https://cutt.ly/WgrbsW8>, VideoScribe, GoAnimate тощо. Технологію скрайбінгу можна застосовувати на уроках української мови, математики, «ЯДС» та інших, на різних структурних етапах (Вебінар. *Скрайбінг у школі*).

Технологія BYOD

Технологія **BYOD** - «bring your own device», або «принеси свій власний пристрій». Ця технологія дозволяє учням приносити на уроки власні девайси. Діти в школу приносять свої планшети, телефони – тоді чому б не використовувати це у навчальних цілях?

Для того, щоб зосередити увагу учнів на навчальному предметі за допомогою девайсів вчитель можна скористатися такими додатками Google Classroom, LearnBoost, Socrative, Google Drive, які допоможуть організувати процес навчання та включити в його зміст відео ,аудіо та інші візуальні елементи для сприйняття теми уроку.

Технологія BYOD дозволяє покращити процес навчання, та значно пришвидшити його. Досить важливо також забезпечити учнів електронними підручниками.

Отже, використання технології BYOD у школі з метою формування медіакомпетентності молодших школярів – це:

- постійний зв'язок – школярі приносять свої пристрої на урок
- моделі – є різноманітні моделі технології BYOD з програмами ,які можна загрузити на пристрої
- пристрої – учні можуть користуватися смартфонами, планшетами, ноутбуками

- навчання – технологія BYOD дає змогу зосередити увагу на тому, що вивчається протягом уроку (Бабич, 2017).

Ще однією з інноваційних технологій для формування медіакомпетентності молодших школярів є

Технологія web-квест

Технологія web-квест вперше була запропонована науковцями Берні Доджем і Томом Марчем у в 1995 році в державному університеті Сан-Дієго

Переклад з англійської мови слово «web» означає мережу, процес тривалого пошуку, який пов'язаний з грою ().

Дослідник Б. Джодж визначає технологію *web-квест* як діяльність, де інформація береться з мережі інтернет. Дослідниця О.Гапеева *web-квести* розглядає як різновид проблемного навчання, де є елементи гри ,виконати яке потрібно використовувати інтернет.

Ми вважаємо, що освітні web-квести організовуютьс для включення інтернет мережі у освітній процес на всіх його рівнях. Визначальною рисою освітніх *web-квестів* є те, що вся інформація , яка потрібна учням знаходиться в інтернеті.

З огляду на вищесказане, припускаємо, що web-квести – це такий засіб в освіті, який містить навчальну ситуацію, що є в мережі і передбачає ролі для всіх учасників. Це своєрідна пошукова активність учнів, що складається з маршрутів, які визначає наперед вчитель. web-квести можуть проводитися у різноманітних формах (блог, інтернет сторінка) кожен може працювати так як йому зручно.

Отже, технологія web-квест – це засіб навчання, де учні аналізують, інтерпретують, систематизують інформацію, яку отримали з мережі інтернет. Досить часто web-квест доповнюються засобами медіа (газети, журнали, постери, диски, відео). web-квести створені для того, що учні вміли грамотно працювати з інформацією, розвивали критичне мислення, оцінювали та систематизували інформацію, а це все, в свою чергу, є провідними компонентами медіакомпетентності особистості.

Далі зупинимося на креолізованих текстах, як засобу формування медіакомпетентності молодших школярів (Баліцька, 2018).

Креолізовані тексти

Креолізовані тексти – це текст, де поєднані вербальні та невербальні поняття, що утворюють візуальну єдність, яка впливає на дитину. До прикладів креолізованих текстів належить:

1) *брошура* – книжкове видання, яке зшите нитками. Брошура використовується у якості реклами чи в певних освітніх цілях.

2) *Буклет* - дуркована продукція, яка є у поліграфічній рекламі, містить певний дизайн. Буклет – це певна інформація надрукована на папері, це як листівка складена. На буклеті можна розмістити максимуму інформації з яскравими ілюстраціями й текстом..

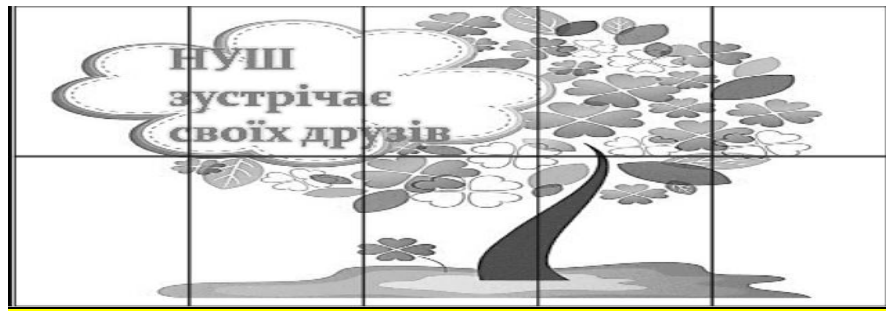
Вчитель може разом з учнями презентувати буклети у навчальних цілях, при цьому використовувати таке програмне забезпечення: Word, Publisher. Перейшовши за наступними посиланням <https://cutt.ly/9grbfGL> можна знайти корисні поради, як створити буклет.

3) *Постер* – це плакат , який створений у рекламних цілях, певне оголошення. Постер повинен бути яскравим, креативним, простим ,досить інформативним, доступним, оригінальним. Читаючи назву постера можна зрозуміти про що проект та має виникнути бажання почитати його.

Кроки зі створення постерів

Приклад постера для НУШ

Постери можна використовувати у початковій школі на уроках, виховних заходах, на етапі проведення розважальних заходів чи підведення підсумків навчального року.

- 4) *Інтерактивний плакат* – це засіб електронний, який дозволяє залучити інформаційні канали інтерпретації наочності у навчанні.
- 5) *Колаж* - франц. collage – «наклеювання», прийом, коли картину утворюють за допомогою різних за кольором чи формою шматків матеріалу. Колаж можна створити фарбами, ручкою, або за допомогою вирізаних картинок.
- 6) *Комікси* – послідовність малюнків, з короткими текстами, що презентують розповідь. У коміксах кожен малюнок – це окремий кадр, має бути чітку співвідношення малюнка і тексту. За допомогою створення коміксів учні вчаться розставляти пріоритети, сприймати образ повністю, відбирати правильно інформацію, що, в свою чергу, бути сприяти формуванню їх медіакомпетентності (Золотарьова, 2015).

З метою формування медіакомпетентності молодших школярів також пропонуємо залучати їх створення буктрейлерів.

Технологія *буктрейлер* (англ. book – «книжка», trailer – «тягач», «причіп») – це створення короткого відеоролику за сюжетом книжки. Буктрейлер створюється з метою мотивування інших до прочитання книжки. Перші буктрейлери з'явилися у 2002 р. і стали одразу популярними, згодом був перший показ буктрейлера на книгу Крістін Фіхан «Темна симфонія». В Україні буктрейлери почали створюватися з 2009р. і це стало справжнім мистецтвом. Тривалість буктрейлера коротка, не перевищує 3 хвилин, і вони

не мають інформації про сам зміст книжки. Буктрейлери є ігрові, неігрові, анімаційні, у вигляді гри, комп'ютерної графіки та колажу.

Цікавою технологією, що сприяє формуванню медіакомпетентності учнів, нам видається технологія брендинг.

Технологія «Брендинг»

Технологія «Брендинг» - це медіатехнологія, яка знайома учням ще змалечку. Адже усвідомлення бренду відбувається починаючи з віку двох років, а вже з приходом дітей до школи – більшість з них розрізняє багато логотипів. Так, наприклад, можна запропонувати створити учням англійський алфавіт з елементів відомих брендів.

Така робота по створенню брендингу буде не тільки сприяти формуванню вмінь учнів, але дозволить чітко обирати необхідну інформацію, аналізувати певні факти, систематизувати та презентувати у цікавому форматі. Така візуальна технологія брендингу буде ще більш цікавою для учнів, якщо подавати її разом зі звуковим супроводом, який дітям знайомий. Так, наприклад, звук телефону «Nokia», пісня з реклами «Coca Cola», мелодія дзвінка в «Skype» та ін. Під час вивчення теми «Відпочинок і дозвілля» 4 клас, можна запропонувати учням таблицю «Мій вихідний день». Завдання для учнів: подивіться на таблицю та поцікавтеся у свого друга, які його дії у вихідний день у визначений час?

Формування медіакомпетентності учнів початкової школи відбувається також шляхом використання ігрових технологій навчання. У межах проблеми нашого дослідження, мова йтиме про онлайн-медіаігри.

Медіаосвітні ігри

Медіаосвітні ігри мають на меті зробити легшим процес навчання під час уроків письма, математики, читання, ЯДС та ін. Онлайн-ігри – це комплекс розважальних пізнавальних матеріалів з різних навчальних предметів, цікаві завдання, загадки та тести. Унікальними є онлайн-ігри, де учні можуть і грати і паралельно вивчати щось нове.

Для формування медіакомпетентності молодших школярів вагоме місце займають такі види ігор: імпровізаційні; театралізовані; рольові; сюжетно-рольові; образно-рольові; імітаційні; ігри на медіаматеріалі та ін. (Кадемія, 2011).

Медіаігрова діяльність покликана розвивати увагу, пам'ять, мислення та кмітливність учнів. Ігри можуть пробудити самостійність учнів, їх внутрішній потенціал, вміння вирішувати складні завдання. Під час проведення образно-рольової гри всі учасники виконують певну роль, при цьому не розкривають сюжет, а от, у сюжетно-рольовій грі – сюжетні лінії вже розкриваються учнями. Режисерська гра – це виконання ролей та одгочасне режисерування.

Ігрові медіа розвивають спроможність до подолання стереотипів і до упередженості, вміння розуміти відмінності між реаліями ЗМІ та сучасним світом.

Цікавими нам видаються такі типи медіаігор:

1) онлайн-гра «Медіазнайко»

Суть цієї гри полягає у наступному: учням слід пройти 9 етапів, дати відповіді на запитання, побувати у ролі журналіста, презентувати власну програму, створити сайт, знайти інформацію про те, як працюють медіа і який вплив вони здійснюють на споживача інформації.

Крім ігор, можна скористатися програмами для створення тестів, наприклад, MY TEST та онлайн-сервіс *LearningApps.org*.

LearningApps.org – це сервіс для створення освітніх ресурсів. За допомогою сервісу можна створити безліч тестів, різноманітних завдань, ілюстрації, відеоролики тощо.

Застосування навчальних можливостей інтерактивних завдань *LearningApps.org* дозволить спроектувати цікаві вправи, які сприятимуть активності, самостійності, ефективності навчального процесу.

Таким чином, ми дійшли висновку, що застосування медіа дає доступ до різних джерел інформації, до отримання знань. Молодшим школярам доводиться зіштовхуватися з великим потоком інформації, яка часто буває

неякісною та фейковою. Учні відчувають ряд труднощів на етапі проявлення пошукової навички, критичного оцінювання інформації. Завдання вчителя полягає у направленні цих потоків у вірне русло, навчити учнів критично сприймати будь-яку інформацію, берегти себе від медіазалежності. Отже, використання сучасних інноваційних технологій та інтегрування їх в освітній процес – є потребою часу, сприяє реалізації принципу «навчання впродовж життя» та формуванню медіакомпетентності учнів початкової школи.

Висновки до розділу 1

У першому розділі нашого дослідження розкрито теоретичні засади формування медіакомпетентності молодших школярів та особливості використання інноваційних технологій навчання з метою формування даного процесу. У даному розділі проаналізовано зміст ключових понять дослідження: «медіа», «компетентність», «медіаосвіта», «медіа компетентність» тощо.

Здійснивши ґрунтований аналіз визначених категорій, доведено, що поняття «медіакомпетентність» науковцями трактується по-різному. Отож, ми визначили досліджуване поняття як спроможність, яка полягає у сукупності ЗУН, які допомагають дібрати, використати, здійснити критичний аналіз, дати оцінку, розробити та передати медіа текст різними способами.

Дослідники структури медіа компетентності, її елементи відображають через зміст та визначають поетапність роботи над її формуванням. Зважаючи на вік молодших школярів, ми визначили провідні структурні компоненти медіа компетентності: мотиваційний, інформаційно-пізнавальний та діяльнісний.

Структура медіакомпетентності визначає етапи роботи над її формуванням, адже кожен елемент зорієнтований на розвиток конкретного

компонента. Так, мотиваційний етап – відповідає за формування мотиваційного компонента, теоретичний – покликаний сформулювати інформаційно-пізнавальний компонент, а практичний – це реалізація розвитку діяльнісного компонента медіа компетентності. Сукупність усіх етапів визначає систему роботи, що призводить зрештою до успішності та ефективності формування медіа компетентності здобувачів освіти.

Ключову дефініцію нашого дослідження було інтерпретовано як *медіакомпетентність молодших школярів - це обізнаність молодшого школяра із медіазасобами, шляхами віднаходження інформації, вміння аналізувати та створювати власну медіапродукцію, бути медіакультурним споживачем, проявляти критичне мислення.*

Успішну організацію процесу формування медіакомпетентності молодших школярів покликане забезпечити застосування інноваційних технологій навчання. Використання інноваційних технологій навчання є оптимальним засобом формування медіакомпетентності молодших школярів, адже це не просто на одержання знань, а формування освіченого, творчого, медіакомпетентного фахівця, який здатен вирішувати завдання, інтерпретувати інформації, аналізувати певні факти/явища, вміти протидіяти фейку та маніпуляції тощо.

Визначено, інноваційні технології впливають на всі процеси розвитку мислення учнів, розвивають їхні вміння усвідомлювати зміни у соціумі, та швидко до них прилаштовуватися. Такі структурні зміни сучасного світу, вимагають покращення освітньої системи загалом. Адже ,світ, де інформація та знання є товаром, а людина – головним багатством нації ,значення та роль медіакомпетентності у житті значно зростає та актуалізується. Медіакомпетентність виступає одним з інструментів встановлення культурних, інформаційних позицій у суспільстві та житті людини.

Таким чином, активне впровадження інноваційних технологій навчання в освітній процес початкової школи сприятиме активізації процесу формування медіакомпетентності молодших школярів.

РОЗДІЛ 2

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

2.1 Критерії, показники та рівні сформованості медіакомпетентності молодших школярів

З метою розкриття стану формування медіа компетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій нами було проаналізовано провідні документи, підручники, досвід вчителів-практиків.

Отож аналіз нормативної бази засвідчив, що Державний стандарт загальної початкової освіти поняття «медіа компетентність» визначає як базову, що спрямована на оволодіння цифровою грамотністю для спілкування, розвитку, вміння безпечно застосовувати ЗМІ у навчанні та різноманітних життєвих ситуаціях (Новий державний стандарт початкової загальної освіти, 2020).

Концепція НУШ дану категорію трактує як здатність критично використовувати ІКТ для віднаходження ,обробки, обміну інформацією під час навчання ,роботи, під час спілкування. Медіаграмотність полягає в усвідомленні етики діяльності з інформацією (інтелектуальна власність, авторська право тощо).

У межах мовно-літературної освітньої галузі, що стосується питання формування медіа компетентності молодшого школяра, визначено наступні очікувані результати: сприймання, аналіз інтерпретування, критичне оцінювання інформації у різноманітних текстах, медіа текстах та її застосування для поповнення свого досвіду (Національна стратегія розвитку

освіти в Україні на період до 2021 року). Тут окреслені провідні процеси, які визначають медіакомпетентність. Перелік таких вимог зреалізовано в типових освітніх програмах. Наразі є дві програми, які діють : це програма О.Савченко та програма Р.Шияна. Програма Р.Шияна у мовно-літературній освітній галузі виділяє змістову лінію «Досліджуємо медіа», що спрямована на формування медіа грамотності учнів. Автор програми розкриває головні медіа продукти, з якими оперують учні, головні дії, які вони виконують з ними, та прості медіапродукти, які учні створюють самі.

Попередні параграфи нашого дослідження довели, що проблема формування медіа компетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій навчання є актуальною та потребує подальшого розгляду.

Отож наступним етапом дослідження – є діагностика рівня сформованості медіакомпетентності учнів початкової школи. Згідно визначеної мети та обґрунтованих завдань – було проведено констатувальний експеримент рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів, який дозволив нам розкрити провідні особливості процесу формування медіа компетентності учнів за допомогою відповідних критеріїв та показників.

Логіка нашого дослідження потребує виокремлення певних критеріїв сформованості медіакомпетентності молодших школярів з відповідними показниками.

Так, спершу розкриємо зміст понять «критерій» та «показник». Поняття «критерій» енциклопедичний словник трактує як ознаку, яка дозволяє оцінити та класифікувати будь які об'єкти та явища. Педагогічна наука доводить, що критерієм є ознаки, їх сукупність, що дають змогу здійснити оцінку процесу та результату процесу навчання та відповідають цілям.

Наукові доробки С.Гончаренка, Є.Михайличева дають наступне визначення критерію: оцінювання успішності етапів педагогічного процесу. Науковці доводять, що критерій безпосередньо пов'язаний із «показником» (Савченко).

У межах філософського вчення категорія «критерій» - це ознака, яка дає оцінку будь-чого. У словнику іншомовних слів дане поняття визначене як певний еталон, порівняння з чимось з метою досягнення результатів.

На думку дослідниці Н.Борисенко, «критерій» є показником функціонування освіти, її ефективності; це ознака об'єкта, яка дає змогу вести спостереження та оцінювати. Критерії пов'язані із показниками, що виступають характеристиками критерію, який треба проаналізувати. А, показник – представляє інформацію щодо певних особливостей критерію.

Критерії є етелоном, бо вони дають вищий ступінь оцінки явища, виявляють реальну міру схожості з ідеалом (Сидорчук, 2015).

У межах проблеми нашого дослідження, ми визначаємо поняття «показник» як окреме, самостійне явище, на відміну від критерію. Поняття «показник», як доводить дослідниця О.Нечаєва, є поняттям, яке легко зрозуміти, адже воно розкриває зміст будь-якого явища. Окреслення критеріїв та показників є реальним за умови розуміння певної установки. Відповідно, аналіз поняття «критерій» як оцінка ефективності процесу навчання та успішності учнів, критерій оцінки сформованості медіакомпетентності молодших школярів розуміємо як показник сформованості особистості учня, який має провідні характеристики, що проявляються у діяльності.

Отож усвідомлення сформованості медіакомпетентності молодших школярів є рівневим та компонентним, а, під рівнем, будемо мати на увазі – прояв певних структурних компонентів.

Опираючись на запропоновані визначення, нами були виокремлені наступні показники рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів:

- вміння використовувати девайси у повсякденному житті (телефон, планшет), здатність робити дзвінки, відсилати повідомлення та ін..;
- здатність аналізувати та виокремлювати основне у медіаінформації, вміння узагальнювати;
- вміння віднайти необхідну інформацію в інтернеті;

- здатність застосовувати медіа інформацію з певною освітньою чи власною метою;
- вміння створювати свої медіапродукти.

Визначені показники дозволили нам виокремити критерії сформованості медіакомпетентності молодших школярів за трьома основними рівнями (див.табл.2.1).

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ	• сформовані початкові уявлення про медіа • володіння знаннями про безпечне використання медіа та їх застосування • самостійне створення медіапродуктів
СЕРЕДНІЙ РІВЕНЬ	• сформовані часткові уявлення про медіа • недостатня сформованість навичок оцінки медіаінформації • володіння знаннями про безпечне використання медіа та часткове їх застосування • створення медіапродуктів з допомогою дорослих
НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ	• відсутність сформованого уявлення про медіа • недостатнє володіння основними поняттями у сфері медіа • відсутність знань про безпечне використання медіа • відсутність навичок створення медіапродукті

Однак, слід зауважити, що сьогодні не має чітко окресленого кола діагностичних методик щодо розкриття рівня медіакомпетентності молодших школярів. Відтак, діагностика рівня медіакомпетентності молодших школярів, на нашу думку, є можливою за такими головними трьома компонентами медіа компетентності: *мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісний*.

Мотиваційний компонент медіакомпетентності визначає постійні зв'язки людини з медіазасобами та медіатекстами (перегляд ТБ, віднаходження інформації в інтернеті). Це бажання особистості створювати повідомлення, налагоджувати контакти, бути постійно мобільним, вміня сприймати достатню кількість інформації тощо.

Високий рівень сформованості мотиваційного компонента медіакомпетентності свідчить про:

- ✓ широке коло мотивів (пізнавальні, емоційні, психологічні, етичні мотиви, які викликають бажання контактувати з медіа)
- ✓ бажання дізнатися щось нове;
- ✓ прагнення до розваг;
- ✓ бажання проєктувати власні продукти, вивчати досвід інших людей;
- ✓ віднаходження необхідної інформації для здійснення наукових досліджень.

Свідченням середнього рівня сформованості мотиваційного компонента медіакомпетентності є:

- ✓ перегляд текстів здебільшого розважального змісту;
- ✓ бажання розважатися та відпочивати;
- ✓ прагнення одержати нову інформацію;
- ✓ бажання вчитися у мережі інтернет;
- ✓ досить слабо виражена орієнтація та нестійкість інтелектуальних мотивів та взаємодії з медіатекстами.

Низький рівень сформованості мотиваційного компонента медіа проявляється у:

- ✓ вузькому колу мотивів налагодження взаємодії з медіа;
- ✓ перегляд тільки розважальних тем та жанрів;
- ✓ бажання розважатися та відпочивати;
- ✓ відсутність інтелектуальних, естетичних взаємодій з медіа.

Далі зупинимося детальніше на розгляді *інформаційно-пізнавального компонента сформованості медіакомпетентності*. Цей компонент є базовим

у структурі поняття медіа компетентності. Так, дослідник Дж. Поттер виокремив знання у сфері медіа, що співзвучні з даним компонентом:

- уявлення про навколишній світ, та ті, умовності, які пропонують автори медіа повідомлень;
- розуміння системи медіа виробництва;
- знання про роль та вплив медіа на особистість ().

Інформаційно-пізнавальний компонент свідчить про ступінь обізнаності людини (знання термінології, теоретичні знання з історії створення ЗМІ, система розвитку медіа у соціумі).

Аналіз проблеми розуміння медіатекстів, на нашу думку, слід починати з того, що людина оцінює будь-яке повідомлення, використовуючи такі положення:

- 1) фон, те, що вже відомо з певної теми (зацікавленість, актуальність теми)
- 2) цінності (чи є дана проблема важливою для сприймання)
- 3) демографічний профіль (знання національних, расових, гендерних особливостей)
- 4) психологічні характеристики (емоційний досвід, відношення до людей, особистості бажання)
- 5) комунікаційна сфера (учасники, реакція на медіа повідомлення)
- 6) рівень розвитку людини ().

Як вже було зазначено раніше, у попередніх параграфах нашого дослідження, медіакомпетентність слугує для розвитку процесу критичного мислення, що дозволяє суджень особистості відповідати на певну інформацію, яку вона сприймає через ЗМІ, певні формули розвитку критичного мислення, які спонукають думати логічно, бути компетентним у різноманітних точках зору. Здатність використовувати критичне мислення зорієнтоване на створення фактів, що можна перевірити ціннісними твердженнями, перевірка надійності та достовірності суджень, впевненість у правдивості інформації, усвідомлення фактів та брехні.

Далі перейдемо до розгляду *діяльнісного компонента сформованості медіакомпетентності* та рівнів його прояву. Діяльнісний компонент медіакомпетентності є важливим на етапі зв'язку медіа знань та умінь з реальною дійсністю, він відповідає за вміння презентувати свої медіапродукти.

Молодші школярі, як визначено у Державному стандарті початкової освіти, взаємодіють з найпростішими медіа продуктами (малюнки, кодлажі, фото, повідомлення та ін..). Чітко сформовані навички підбору, розповсюдження медіа продуктів, є прагненням до здійснення самотсвітньої діяльності у сфері медіа.

Високим рівнем сформованості діяльнісного компонента медіакомпетентності є відбір, створення медіа продуктів у різних формах. Середній рівень сформованості визначається слабким проявом вміння обирати, поширювати, чи презентувати власні медіа тексти. Низький рівень – відсутність бажання здійснювати самоосвітню діяльність у цьому напрямку.

Отже, нами були виділені такі рівні сформованості медіакомпетентності:

- 1) *низький рівень* – робота із ЗМІ є інстинктивною, сприймання інформації є примітивним без виявлення своєї думки чи точки зору
- 2) *середній рівень* – знання медіа, рівень сприймання: особистість має певну інформацію про мову, жанри, вміє аналізувати контент, відбирати ефективні носії інформації
- 3) *високий рівень* – застосування медіа творчо, вміння давати критичну оцінку, здатність висловлювати власні міркування, створювати медіа продукти.

Отже, здійснений відбір та характеристика критеріїв, показників, компонентів з відповідними рівнями сформованості, дозволяє нам перейти до діагностичного інструментарію проблеми формування медіакомпетентності молодших школярів.

2.2 Аналіз стану сформованості медіакомпетентності

молодших школярів

До експерименту щодо аналізу стану сформованості медіакомпетентності молодших школярів було залучено учнів 4-их класів Їжівської гімназії, Чудейської сільської ради, Чернівецького району, с.Їжівці. Вибірка склала – 54 учні.

Мета експерименту – дослідження стану сформованості медіакомпетентності молодших школярів та визначення впливу інноваційних технологій навчання на цей процес.

Основними завданнями дослідження проблеми формування медіакомпетентності молодших школярів визначено такі:

- 1) виокремлення критеріїв, показників та відповідних рівнів сформованості медіакомпетентності молодших школярів;
- 2) пошук оптимальних методик для діагностики рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів;
- 3) визначення стану сформованості медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій навчання.

Дослідження визначених компонентів медіакомпетентності, що подані у параграфі вище, відбувалося за підібраними оптимальними методиками.

Отож, дослідження *мотиваційного компонента* сформованості медіакомпетентності здійснювалося за допомогою методики Л.Божович та А.Маркової «Сходинки мотивів», що полягає у визначенні мотивів навчання. На основі цієї методики ми адаптували власну щодо визначення мотивів застосування медіа у навчальному процесі та житті. Методика була адаптована до учнів молодшого шкільного віку та містила наступну інструкцію: (Сокол,2013).

Учням потрібно було побудувати драбинку, під назвою «Для чого мені телефон (планшет)?». Слід прочитати написи на картках (для чого дітям телефони), і вказати, для чого саме тобі телефон, що є головним для тебе. Слід обрати картку з написом, який є найголовнішим для учня конкретного та

поставити її на першу сходинку. Решту карток треба розмістити таки самим чином та побудувати свою драбинку.

На вибір учням пропонувалося 8 карток, 4 з яких – відповідали на пізнавальні мотиви, 4 – це соціально-розважальні мотиви.

- 1) Телефон як використовую для дзвінків та обміну повідомленнями
- 2) Телефон як використовую для ігор
- 3) Телефон як використовую для пошуку цікавої інформації в інтернеті
- 4) Телефон як використовую для того, щоб хизуватися ним перед іншими
- 5) Телефон як використовую для, щоб переглядати повчальні відео
- 6) Телефон як використовую для того, щоб переглядати соціальні мережі та різноманітний контент
- 7) Телефон як використовую для читання різноманітної інформації
- 8) Телефон як використовую для слухання музики та перегляду мультфільмів.

1, 3, 5, 7 картки – це пізнавальні мотиви, та 2, 4, 6, 8 – соціально-розважальні мотиви.

Далі нам слід проаналізувати, які судження учні визначили для себе пріоритетними, це перші три сходинки – показники високого, середнього чи низького рівнів медіа компетентності учнів:

- *високий рівень* – 3 картки – це пізнавальні мотиви, та 1 картка – соціально-розважальні
- *середній рівень* – 2 картки відповідають пізнавальним мотивам та 2 картки – розважально-соціальним
- *низький рівень* – 1 картка – пізнавальні мотиви, та 3 картки – це соціально-розважальні мотиви.

Отже, за *мотиваційним компонентом* – високий рівень сформованості медіакомпетентності визначається такими ознаками:

- ✓ учні розуміють, яку кількість часу вони можуть проводити в інтернеті протягом дня та вони цього дотримуються \

- ✓ учні взаємодіють з компютером тільки для пошуку певної інформації навчального чи пізнавального характеру
- ✓ учні витрачають на розважальні цілі третину часу, яку проводять в інтернеті
- ✓ молодші школярі усвідомлюють роль девайсів у житті людини.

Середній рівень сформованості медіакомпетентності за *мотиваційним компонентом* визначається такими ознаками:

- ✓ учні розуміють, яку кількість часу слід проводити в інтернеті, але не завжди цього дотримуються
- ✓ при взаємодії з компютером, учні витрачають час порівну як на навчання так і на розважально-соціально дії
- ✓ час на розваги – 2/3 часу, який дитина сидить в інтернеті
- ✓ учні усвідомлюють головне значення девайсів у житті, однак не у повній мірі.

Мотиваційний компонент *низького рівня* сформованості медіакомпетентності визначається такими ознаками:

- ✓ учні не знають, скільки можна перебувати в мережі інтернет протягом дня, та не дотримуються ніяк правил \
- ✓ при взаємодії з компютером – це розважально-соціальні дії, а вже пізніше – навчання
- ✓ учні витрачають на розважальні дії майже весь час перебування в інтернеті
- ✓ молодші школярі не усвідомлюють головного призначення девайсів для життя людини.

Проведення анкетування щодо визначення рівня сформованості мотиваційного компонента медіакомпетентності молодших школярів дозволило одержати наступні результати, що подані нижче у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Оцінка рівнів сформованості медіа компетентності молодших школярів за мотиваційним компонентом

Рівні	Показники	
	абс.	%
Високий	7	13,1
Середній	19	35,7%
Низький	28	51,2%

Як видно з даних таблиці, більша частина респондентів виявила середній рівень сформованості медіакомпетентності (35,7%), 51,2% - низький рівень, та 13.1% опитуваних продумовнювали високий рівень сформованості медіакомпетентності.

Результати акетування учнів, також, представлено на діаграмі (див. рис. 2.1).

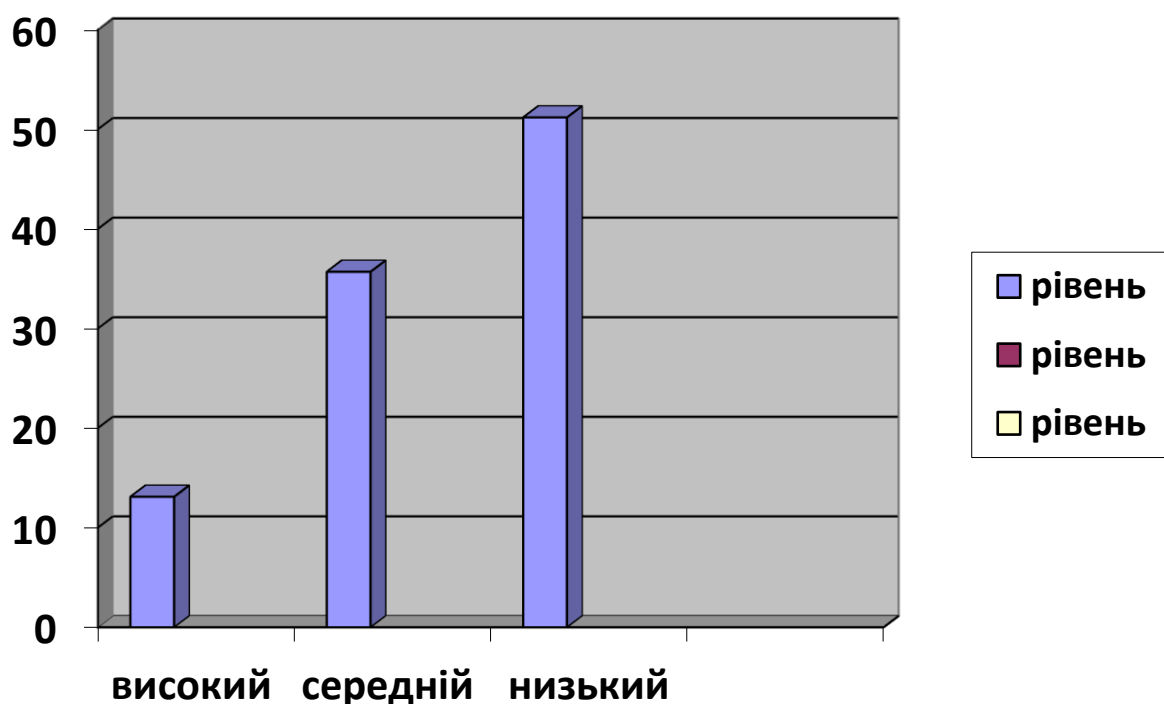

Рис. 2.2 Динаміка рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів за мотиваційним компонентом

Наступним компонентом сформованості медіакомпетентності молодших школярів, який підлягає вимірюванню, є інформаційно-пізнавальний.

Інформаційно-пізнавальний компонент сформованості медіакомпетентності ми діагностували через авторську анкету «Я у світі медіа» (Шумаєва, 2014). Молодшим школярам було запропоновано питання, відповідь на які слід було дати письмово. Питання були відкритого та закритого типу. Кожна відповідь давала можливість учневі одержати 1 або 0 балів. Кількість одержаних балів залежала від рівня сформованості в учня певного поняття зі сфери медіа.

Зміст анкети «Я у медіа світі» наступний:

- 1) Що Ви розумієте під поняттям «медіа»?
- 2) Що для Вас ЗМІ?
- 3) З яких джерел Ви отримуєте інформацію?
- 4) З якою метою Ви використовуєте інтернет?
- 5) Чи вмієте Ви створювати власні документи через комп'ютер чи телефон?
- 6) Чи можете Ви назвати правила користування інтернет мережею?

Підрахувавши балів ми мали змогу виділити рівні сформованості медіакомпетентності учнів за інформаційно-пізнавальним компонентом.

Отже, відповідь учнів на всі питання анкети та бали від 5 до 8 є свідченням високого рівня сформованості інформаційно-пізнавального компонента медіакомпетентності. Середній рівень сформованості медіакомпетентності учнів за інформаційно-пізнавальним компонентом визначається балами від 3 до 4, низький рівень – це бали від 0 до 2.

Ми дійшли висновку, що високий рівень сформованості медіакомпетентності молодших школярів за інформаційно-пізнавальним компонентом визначається такими ознаками:

- учні мають знання зі сфери медіа (називають жанри, можуть знайти потрібну інформацію, розуміють, що таке медіа, ЗМІ ,рейкова

інформація, усвідомлюють поетапність розвитку та виникнення різноманітних форм передачі медіа)

- молодші школярі розуміють та знають певні прийоми користування інтернетом у безпечних цілях.

Для середнього рівня рівень сформованості медіакомпетентності молодших школярів за інформаційно-пізнавальним компонентом характерними є такі ознаки :

- учні мають часткові знання, та не завжди застосовують їх у житті
- учні усвідомлюють та знають деякі прийоми безпечного використання інтернету.

Наявними ознаками низького рівня рівень сформованості медіакомпетентності учнів за інформаційно-пізнавальним компонентом є такі:

- учні не знають та не мають інформації про світ медіа, не здатні відповісти на питання, не знають зміст найпростіших понять медіа, які є у реальному житті
- молодші школярі не знають правил використання інтернету у безпечних цілях, не дотримуються правил поведінки у мережі.

Узагальнені дані щодо рівня рівень сформованості медіакомпетентності молодших школярів за інформаційно-пізнавальним компонентом подано нижче у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Оцінка рівнів сформованості медіа компетентності молодших школярів за інформаційно-пізнавальним компонентом

Рівні	Показники	
	абс.	%
Високий	6	11,1%
Середній	20	46,3%
Низький	28	42,6%

За результатами дослідження, можна констатувати: рівень сформованості медіакомпетентності молодших школярів за інформаційно-пізнавальним компонентом знаходиться на середньому рівні (46,3%). Показники сформованості медіакомпетентності також знаходяться на низькому (42,6%) та високому (11,1%) рівнях.

Зафіксовані результати дослідження рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів за інформаційно-пізнавальним компонентом також подано на рисунку 2.3.

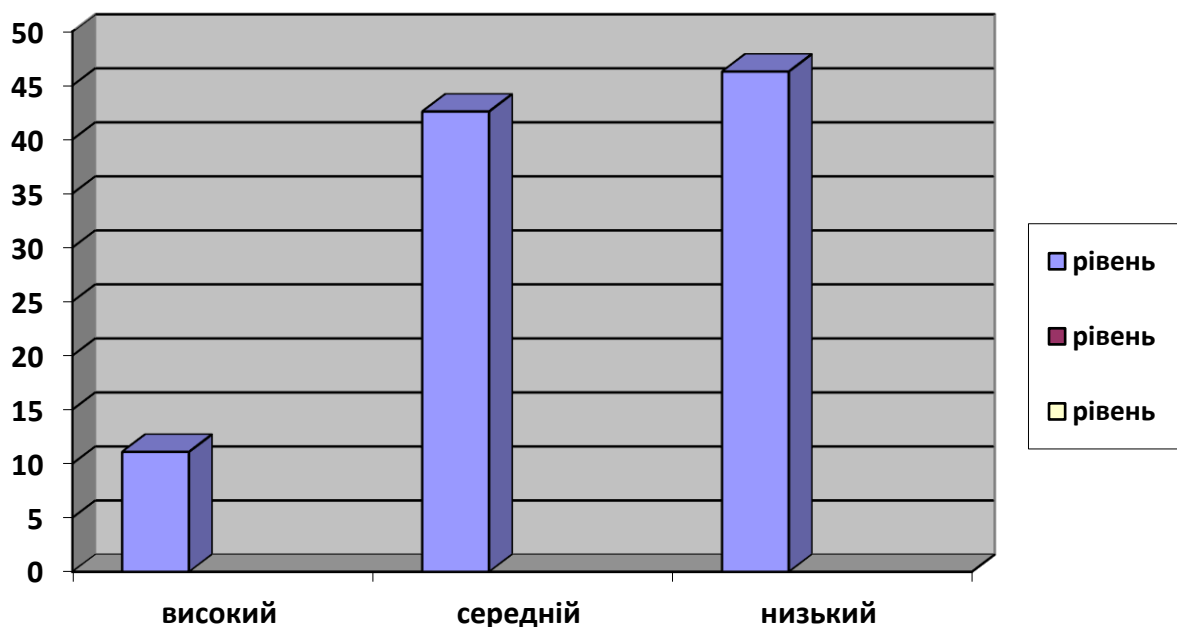

Рис. 2.3 Динаміка рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів за інформаційно-пізнавальним компонентом

Отож за результатами дослідження, що представлені на гістограмі спостерігаємо середній рівень сформованості медіа компетентності молодших школярів за інформаційно-пізнавальним компонентом.

Останнім діагностиці підлягав *діяльнісний компонент* сформованості медіакомпетентності молодших школярів, який було проаналізовано на основі розробленої системи завдань:

1. Скласти зміст повідомлення вчителю
2. У мережі інтернет знайти значення слів «крига», «шипшина», «явір»
3. Молодшим школярам було запропоновано завдання з медіа з варіантами відповідей

До медіа віднесено афішу, комікс, мультфільм.

- ✓ Про яку подію свідчить така афіша?

а) розігрування призів

б) день захисту дітей (проведення свята)

в) весела подія

- ✓ Що можна сказати про цей фрагмент комікса? (яка подія)

а) скоро буде свято Нового року

б) хлопчик має намір написати листа

в) у хлопчика гарний календар

✓ Про йдеться у мультфільмі? (учні переглядають фрагмент мультфільму «Фіксики. Батарейки»).

✓ Потрібно зробити презентацію з теми «Моя сім'я»

Підібрана нами діагностика містила 4 завдання, кожне було зорієнтоване на певні дії з медіа. Це аналіз та інтепритування інформації, її передача, здійснення пошукової діяльності та проєктування свого медіапродукту.

Правильно виконане 1 завдання – учень отримував 1 бал

Правильно виконане 2 завдання – 3 бали (по 1 балу за кожне слово)

Правильно виконане 3 завдання – також 3 бали.

Правильно виконане 4 завдання – 3 бали (1 бал за презентацію з текстом, 2 бали за презентацію з текстом і картинками, 3 бали – у презентації використано анімації, дизайн, різноманітні переходи).

Отже, високий рівень сформованості медіакомпетентності за діяльнісним компонентом – це 7-10 балів, середній рівень – 4-6 бали, 1-3 бали – є свідченням низького рівня сформованості медіакомпетентності за діяльнісним компонентом.

Узагальнені дані рівня сформованості медіакомпетентності за діяльнісним компонентом подані у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

**Оцінка рівнів сформованості медіа компетентності молодших школярів
за діяльнісним компонентом**

Рівні	Показники	
	абс.	%
Високий	4	7,4%
Середній	19	35,2%
Низький	31	57,4%

Отже, одержані результати свідчать про те, що респонденти з високим рівнем сформованості медіакомпетентності за діяльнісним компонентом (7,4%) відзначаються усвідомленням медіазавдання, яке пропонувалося до виконання, дитина може віднайти потрібну інформацію, аналізує її, оцінює, присутні навички розрізнення фейків, зданість до бачення пропаганди, вміння застосовувати та створювати власні медіапродукти, здатність до прийняття рішень під час роботи з медіапродуктами.

Молодші школярі з середнім рівнем сформованості медіакомпетентності за діяльнісним компонентом (35,2%) відзначаються: вмінням усвідомити окреслене завдання, присутність навичок роботи у різноманітних системах пошуку, вміння аналізувати оцінювати інформацію є не зовсім сформованими, учні можуть допускати помилки під час виявлення фейкової інформації та пропаганди, застосовують найпростіші навички створення власних медіапродуктів.

Учні з низьким рівнем сформованості медіакомпетентності за діяльнісним компонентом (57,4%) визначаються такими властивостями: не вміння створювати власні медіапродукти, працювати з ними; відсутні вміння виявляти фейки та пропаганду; немає навичок роботи у пошукових системах для віднаходження інформації.

Показники діагностики за діяльнісним компонентом також подані на рисунку 2.4.

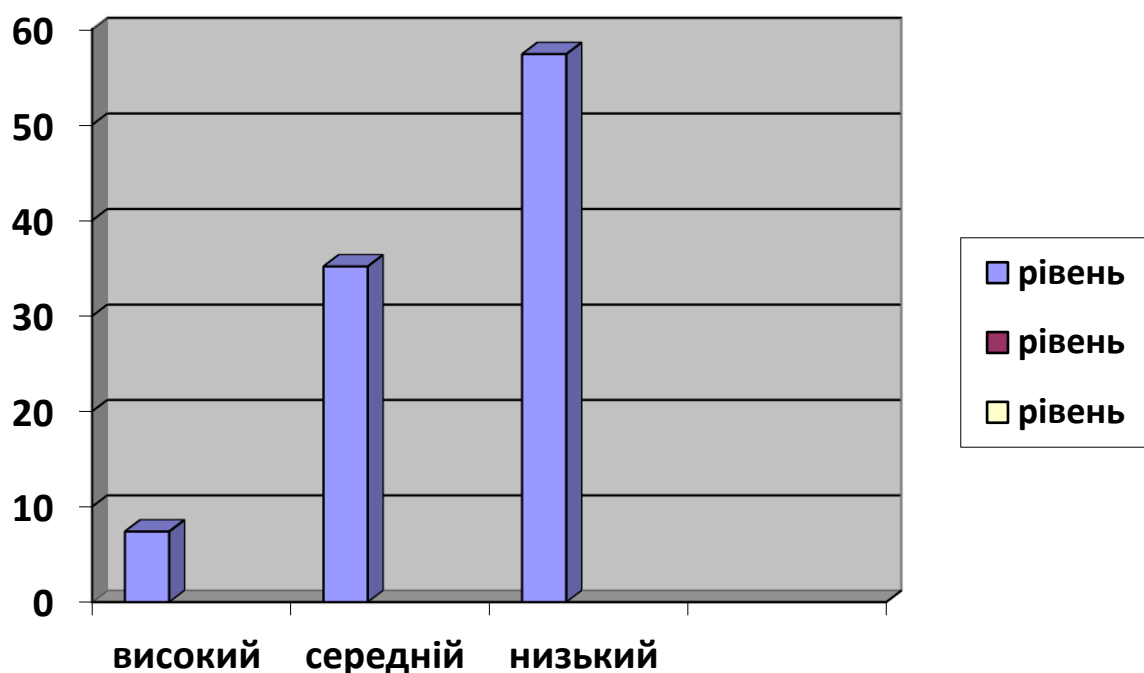

Рис. 2.4 Динаміка рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів за діяльнісним компонентом

Узагальнені результати дослідження рівня сформованості медіакомпетентності молодших школярів за мотиваційним, інформаційно-пізнавальним, діяльнісним компонентами подані у таблиці 2.5 та на рисунку.2.5.

Таблиця 2.5

Загальний рівень сформованості медіакомпетентності молодших школярів (у %)

Рівень сформованості	Компоненти			Загальне значення
	Мотиваційний	Інформаційно-пізнавальний	Діяльнісний	
Високий	13,1	11,1	7,4	10,5
Середній	35,7	42,6	35,2	37,8
Низький	51,2	46,3	57,4	51,6

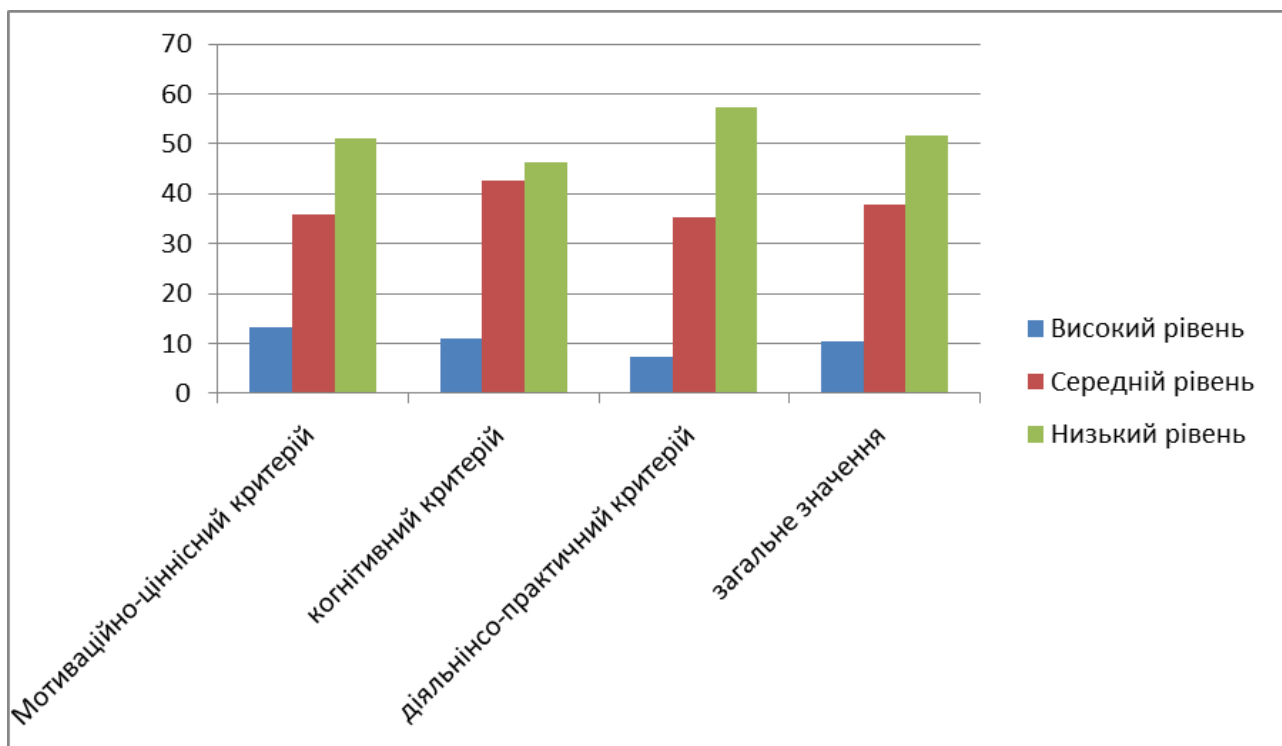

Рис. 2.5 Кількісні показники (%) рівнів сформованості медіа компетентності молодших школярів

Таким чином, ми дійшли висновку, що рівень сформованості медіакомпетентності молодших школярів перебуває на середньому (37,8%) та потребує здійснення надалі коригувальної роботи щодо вироблення високого рівня бажання учнів до роботи з медіа та знання їх особливостей. Так як медіакомпетентність проявляється, формується під час навчального процесу, вважаємо, що використання інноваційних технологій навчання є оптимальним засобом, які інтенсифікують медіакомпетентність молодших школярів.

Результати здійсненого дослідження виявили, що молодші школярі, яким властивий високий рівень сформованості медіакомпетентності відзначаються тим, що вияляють стійкий інтерес до медіа, розуміють його роль та значення у повсякденному житті та навчанні. Такі учні є активними, творчими, здатні аналізувати, оцінювати інформацію, можуть чітко відрізнити фейк та протистояти пропаганді. У разі виникнення труднощів, молодші школярі з високим рівнем сформованості медіакомпетентності виявляють

наполегливітсь у вирішенні проблемних завдань та досягненні мети, вони з легкістю можуть створити та презентувати власний медіапродукт.

До середнього рівня сформованості медіакомпетентності віднесли тих школярів, які виявляють стійкий інтерес до медіа. Такі учні мають досить високий рівень вияву мотивації до користування медіа, вміють аналізувати інформацію, віднаходити необхідну та вирішувати певні труднощі.

Низький рівень сформованості медіа компетентності характеризується тим, що учні не проявляють інтересу до медіа засобів, не вміють аналізувати, оцінювати інформацію, не знають як протидіяти фейкам та пропаганді, зіштовхуються з труднощами на етапі вирішення медіа завдань, не можуть самостійно створити власні медіа продукти.

Отже, формування медіакомпетентності у молодших школярів потребує чіткого аналізу тих засобів, які є найкращими у питанні формування даного процесу. На нашу думку, саме використання сучасних інноваційних засобів відіграє вагомую роль у навчанні, стимулює інтерес учнів щодо інтерпретування медіа інформації. Інноваційні технології навчання – це найкращий потенціал для формування медіа компетентності учнів, адже вони є потужним засобом проектування освітньої діяльності, враховують інтереси та індивідуальні характеристики кожного учня.

Проведений констатувальний експеримент дозволив виявити реальну картину рівня сформованості медіа компетентності молодших школярів та довів необхідність виокремлення низки педагогічних умов оптимізації цього процесу, про що йтиметься далі у наступних параграфах нашого дослідження.

2.3 Обґрунтування педагогічних умов формування медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій навчання

Аналіз літератури, організація та проведення констатувального експерименту привели до висновку, що сформованість медіа компетентності

молодших школярів перебуває на середньому рівні, що доводить необхідність виокремлення педагогічних умов оптимізації даного процесу.

Підкреслимо, що процес формування медіа компетентності учнів початкової школи є тривалим процесом та потребує відповідних умов, що позитивно впливатимуть на його правльну організацію та протікання у межах освітнього процесу.

На початковому етапі обґрунтування педагогічних умов формування медіа компетентності молодших школярів, вважаємо за необхідне проаналізувати зміст понять «умова» та «педагогічна умова».

Великий тлумачний словник сучасної української мови поняття «умова» визначає як певну обставину, що сприяє створенню, організації чогось; певне положення, що є основою чогось (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005).

Окреслену категорію, у сучасному тлумачному словнику української мови, розглянуто як обставину, що визначає створення чогось нового, як певну властивість реальності (за ред..В.Дубічинського).

Педагогічну умову дослідники трактують як обставину, що визначає формування педагогічних процесів, систем, властивостей людини. Доведено, що науковець О.Братанич педагогічні умови розуміє як потенційні можливості форм, змісту, засобів та методів педагогічного впливу на досягнення конкретної мети (Друзь, 2000). Дослідник В.Андрєєв педагогічні умови інтерпретує як відбір, організація та використання елементів змісту, методів, прийомів навчального процесу задля зосередження на кінцевій меті.

Цікавими нам видаються міркування А.Алексюк, П.Підкасистого, які під педагогічними умовами розуміють чинники, що визначають вирішення завдань та досягнення кінцевих результатів та ділять їх відповідно на дві групи:

- 1) Зовнішні умови – стосунки вчителя з учнями; оцінка процесу навчання; сприятливе освітнє середовище; позитивний клімат у колективі;

- 2) Внутрішні умови – індивідуальні характеристики кожного учасника освітньої взаємодії (характер, життєвий досвід, стимулювання, вміння та практичні навички).

Такої ж думки дотримується Ю.Бабанський, що педагогічні умови вважає шляхами підвищення ефективності педагогічного процесу (2003).

У науковій літературі можна побачити поняття «дидактичні умови» - це певні обставини, що визначають успішність процесу навчання та виховання учнів. На думку дослідниці В.Левченко, дидактичні умови – це обставини навчання, які виступають завершальним етапом та результатом досягнення навчальних завдань (Левченко, 2002).

Отже, здійснений аналіз наукових праць, дозволив нам поняття *«педагогічні умови формування медіа компетентності молодших школярів»* трактувати як чинники, що спрямовані на виявлення та прояв медіакомпетентності учнів, які дозволяють молодшим школярам чітко аналізувати, оцінювати інформацію з медіа та створювати власні медіа продукти. Педагогічні умови – це певні етапи системи освітньої, що спрямовані на визначений кінцевий результат.

На основі узагальнення теретичних аспектів дослідження та вивчення практичного досвіду питання використання медіа в освітній діяльності, дозволило нам обґрунтувати педагогічні умови процесу формування медіа компетентності молодших школярів, до яких відносимо наступні:

- 1) *готовність вчителя до впровадження медіаосвіти в освітній процес*
- 2) *налагодження взаємодії сім'ї та школи*
- 3) *використання спеціальних вправ та завдань для формування умінь учнів створювати власні медіапродукти*
- 4) *впровадження елементів роботи із сучасними інноваційними технологіями*

Отож далі перейдемо до аналізу обґрунтованих нами педагогічних умов формування медіа компетентності молодших школярів.

Першу педагогічну умову процесу формування медіакомпетентності молодших школярів ми визначили *готовність вчителя до впровадження медіаосвіти в освітній процес*.

Вчитель, безумовно, займає головну позицію щодо процесу формування медіа компетентності молодших школярів. Помилкою нам видається думка про те, що формування медіа компетентності учнів – це завдання вчителів інформатики, адже учнів починають працювати з навчальним предметом «Інформатика» тільки з 2-ого класу, а освітні програми що стосується мовно-літературної освітньої галузі (українська мова) містять змістову лінію «Досліджуємо медіа» у 1 класі. Тут передбачена початкова робота у процесі формування медіа компетентності, яка продовжується і надалі у наступних класах. Згідно вимог освітньої системи саме вчителі початкових класів мають бути активними у питанні такої діяльності та налагодженні інформаційної безпеки учнів під час навчання у школі.

Вчителю, для здійснення роботи у цьому напрямку, потрібно бути:

- обізнаним щодо питання медіаосвіти
- мати необхідні навички та знання
- усвідомлювати яким чином створюється медіа продукт
- досліджувати негативні форми, способи, фактори впливу медіапростору на особистість та знати як від них уберегтися
- знати та використовувати правила поведінки у мережі інтернет
- визначати види інтернет залежності учнів та розуміти які методи їх подолання
- бажання до здійснення самоосвітньої діяльності у напрямку медіаосвіти.

На допомогу вчителю приходять різні навчальні посібники , спеціально створені для розуміння медіа середовища, знання ініціативних установ, які досліджують питання медіа (Академія української преси). Також можна користуватися освітніми онлайн-платформами, такими як:

- ✓ «*Медіадрайвер*», де є вся необхідна інформація щодо сфери медіа
- ✓ курс у формі гри-онлайн «*Медіаграмотна місія*»

- ✓ навчання з одержанням відповідних сертифікатів на платформі «Медіаграмотність для громадян» , «Verified»:
- ✓ он-лайн-курс «Медіаграмотність для освітян»
- ✓ платформа «Освітні інструменти критичного мислення»
- ✓ платформа «Основи інформаційної безпеки»
- ✓ курс «Новинна грамотність»
- ✓ курс «Як розуміти соцмережі» та ін.. (Телішевська,2012).

Отже, успішне проходження таких курсів, доручення вчителя до освітніх платформ з медіа дозволить бути медіа компетентним у питаннях медіаосвіти учнів, та, відповідно, такий вчитель зможе сформувати медіаграмотність у молодших школярів.

Другою педагогічною умовою формування медіа компетентності молодших школярів ми визначаємо налагодження взаємодії сім'ї та школи.

Молодші школярі постійно перебувають під впливом медіа, саме тому, вже зразу на етапі вступу до школи, у них з'являється гостра необхідність розширювати знання медіаосвіти та питання інформаційної безпеки.

Як вірно зазначає О.Волошенюк, загрозливий вплив медіа зростає з того моменту, як дитина стає школярем, тому що учень має більшу свободу , батьки починають його менше контролювати. Аспекти впливу на учнів вже інші, бо на них починають впливати не тільки сім'я , але й школа, соціум. Наразі, можемо спостерігати як сучасні батьки всю відповідальність що стосується питання взаємодії з медіа перекладають на вчителів та школу. Ось чому роль медіаосвіти посилюється у початковій школі. Медіаосвіта покликана допомогти уникнути небезпек інформаційних, які можуть бути на етапі виконання домашніх завдань, перегляді передач, слуханні музики, виконанні певних дій з інформацією, користування телефоном, планшетом тощо (Коваль,2014).

Як зазначає дослідниця І.Челишева, значна кількість батьків спеціально обмежують дітей у використанні комп'ютера, спогляданні телевізора. Такі дії батьків є зрозумілими, однак, як нам видається, це не робить дитину

самостійною. Тут потрібно віднайти золоту середину, і на це зосереджена вся медіа освітня діяльність у школі.

Програма медіаосвіти для учнів початкової школи повинна будуватися так, щоб не забороняти учням користуватися медіа, але спрямовувати їх на правильне споживання необхідної інформації з навчальною метою.

Налагодження взаємозв'язку школи та батьків з питань медіаосвіти може відбуватися у форматі:

- батьківські збори
- засідання батьківського комітету
- проведення індивідуальних розмов вчителя та батьків
- спеціальні заходи (лекції, семінари за участю спеціалістів).

Медіаосвітня діяльність зосереджена на формування прийомів творчого вираження дитини та взаємопов'язана із медіаосвітою сім'ї та застосовуватися як консультаційна допомога. Така сімейна медіаосвіта є провідним чинником соціалізації та адаптації дитини до умов інформаційного простору.\

Очевидно, що розвиток уподобань, інтересів учнів залежить напряму від того, що подобається батькам. Тож батьки повинні навчити дітей азам інформаційної поведінки та безпеки у просторах інтернет, привчити їх до розуміння та правильного сприймання медіа інформації. Ми вважаємо, що медіаосвіта має бути зосереджена на тому, щоб вчити не тільки учнів але й батьків, та залучати їх до медіа освітньої діяльності школи. Окрім того, така залагоджена робота сім'ї та школи мотивує учнів, вчить приймати рішення, дозволяє комунікувати, сприймати ідеї обох сторін. Така медіа творчість виробляє творче сприймання життя, формує активну життєву позицію. Тож доречним, також, є проведення спільних позашкільних заходів з медіаосвіти, таких як:

1) лекційно-семінарські заняття для батьків молодших школярів щодо основ формування медіа культури на такі теми:

- ✓ роль та вплив засобів медіа на становлення особистості дитини;
- ✓ медіа залежність та способи її усунення

- ✓ культура та манери обговорення медіа зобів з дітьми.
- 2) *посилення медіа культури сімей через організацію медіа-клубу*
- ✓ спільний перегляд фільмів з сім'ями та їх обговорення
- ✓ проведення практичного заняття з питань культури обговорення ролі медіа продуктів
- 3) *формування медіа творчості у сім'ї*
- ✓ створення сім'єю свого мультфільму, сайту, будь якого медіа продукту – тобто активний перехід від рівня споживача медіа на рівень створення власного медіапродукту.

Тематика таких заходів ширше представлена у додатках.

Отже, комплексне вирішення завдань медіаосвіти з боку школи та сім'ї зменшує ризики впливу на молодшого школяра поганого медіа контенту, саме тому однією з умов формування медіа компетентності учня ми визначили інформаційну безпеку та взаємодію школи та сім'ї.

Третьою педагогічною умовою формування медіакомпетентності молодших школярів було обґрунтовано *використання спеціальних вправ та завдань для формування умінь учнів створювати власні медіа продукти.*

Процес навчання щодо медіаосвіти та медіа грамотності учнів може бути організований як на уроках, виховних заняттях, у межах проектної роботи, під час проведення рольових ігор тощо. Молодші школярі охоче сприймають застосування медіа засобів коли виконують домашні завдання. Діти також залучаються до перегляду мультфільмів, відвідування різноманітних виставок, з тематикою яка вивчається на уроках та відповідає їх віку. Такі заходи є цікавими для учнів.

Ще одним вагомим аспектом, що урізноманітнює завдання, виробляє в учнів картину сприйняття світу, є інтеграція. Більша частина інноваційних засобів, які використовуються на уроках дозволяють поглиблювати уявлення школярів з навчальних предметів. Медіаматеріали (фільми, презентації, комп'ютерні програми, навчальні онлайн-ігри) допомагають вичати теми цікаво та захоплююче. Однак під час такої роботи виникає певна нестача

інформаційних освітніх програм для учнів, роздаткових навчальних матеріалів, що можна застосовувати на уроках у межах змістової лінії «Досліджуємо медіа».

З метою поліпшення цього стану слід запропонувати систему вправ та завдань для формування медіакомпетентності молодших школярів. У початкових класах молодші школярі працюють з різними типами медіа продуктів, які можна взяти за основу для класифікування вправ. Так, за певним видом медіапродукту пропонуємо використовувати на уроках такі вправи:

- вправи на опанування аудіальними медіа продуктами (пісні, записи, музичні повідомлення)
- вправи на вивчення візуальних медіа продуктів (фото, колажі, комікси, афіші, оголошення, реклами, постери)
- вправи на вивчення аудіовізуальних медіа продуктів (кліпи, відео, мультфільми) (Нова грамотність у цифровому столітті, 2016).

Ми вважаємо, під час роботи над процесом формування в учнів вмінь створювати власні медіа продукти слід застосовувати вправи на:

- ✓ підбір медіа продуктів (наприклад: із фото вибрати те, що відповідає змісту тексту)
- ✓ відбір медіа продуктів, що можуть допомогти у вивченні пісні
- ✓ аналіз (наприклад: учням треба відповісти на запитання)
- ✓ інтерпретацію (наприклад: учні повинні пояснити як вони розуміють інформацію та переказати її іншим)
- ✓ критичне оцінювання (наприклад: учням слід намалювати рівень води у стакані, що демонструє рівень небезпеки певної медіа інформації)
- ✓ створення (створити власний аудіо запис книжки)
- ✓ передача інформації (учням треба поділитися аудіо записом зі своїми друзями у спільному чаті).

На нашу думку, використання таких вправ дозволить вчителю сформувати у молодших школярів медіа компетентність. Слід відмітити, що

дослідник Д.Джонсон виокремлює такі чинники, які визначають ефективність дій учнів щодо формування у них медіа компетентності:

- освітнє середовище (обладнана класна кімната, комп'ютерний клас, робоче місце дитини вдома)
- кількість девайсів (телефон, планшет, ноутбук)
- наявність у школі відповідних ресурсів інтернет
- наявність девайсів у всіх учнів
- вікові особливості молодших школярів
- рівень компетентності та підготовки вчителя
- готовність вчителя до співпраці з батьками (Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні, 2010)

Далі пропонуємо перелік додатків для вчителів що сприяють формуванню медіа компетентності молодших школярів, виробленню у них умінь створювати власні медіапродукти:

- 1) навчальна гра «Медіазнайко» - гра з медіаосвіти, яка має на меті дати учням уявлення про медіа середовище. Під час гри учні проходять 9 рівнів, де треба аналізувати медіа інформацію, відповідати на запитання, перебувати у ролі журналіста .презентувати власні медіапродукти. У цій грі є різноманітні інформаційні додатки, що допомагають опанувати теоретичними знаннями з медіа грамотності
- 2) програми для вивчення та створення власноруч коміксів за вченим текстом чи складання тексту на основі коміксу. Така програма «PIXTON», - учні мають вибрати власний рівень та презентувати свої комікси. Ця програма містить підказки для учнів: де можна обрати місце проходження, героїв, одяг, тощо.
- 3) Програма Power Point для створення презентацій. Також корисним є додаток Pear Deck, у якому учні можуть вибрати собі учнівський чи вчительський рівень та запропонувати свої цікаві презентації, якими можуть поділитися з однокласниками. Також учні можуть створювати

чати для обговорення певних питань презентації та вдосконалювати її.

Така робота у групі є досить цікавою для учнів.

- 4) Додаток Kahoot для створення вікторин. Це гра ,де учні змагаються та її застосвують вкінці вивчення теми чи розділу. Цей додаток досить простий у використанні , при умові що учні мають свої планшети чи телефони. Молодші школярі працюють у додатку одночасно та на етапі опитування відповідають на швидкість. Наступний крок – вчитель переглядає відповіді учнів.

Запропоновані додатки безумовно впливають на активізацію словника учнів, вдосконалення їхніх умінь створювати тексти, вчать правильно використовувати інформаційні ресурси згідно з умовами та створення медіа продуктів, виробляють медіа уміння учнів, і, найголовніше, - сприяють формуванню медіа компетентності молодших школярів. Досягнути успішних результатів щодо вироблення вмінь учнів створювати власні медіа продукти, допомагає систематична робота, зорієнтована на засвоєння базових інформаційних умінь та навичок.

Ще однією умовою формування медіакомпетентності учнів початкової школи ми визначили *впровадження елементів роботи із сучасними інноваційними технологіями.*

Впровадження сучасних інноваційних технологій в освітній процес задля формування медіа компетентності молодших школярів потребує дотримання систематичності та етапів використання. Отож далі пропонуємо розглянути етапи роботи із формування медіа компетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6.

Етапи роботи з формування медіа компетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій

№	Назва етапу	Функції
1	Організаційно-мотиваційний	Налаштування дітей до роботи в сфері медіа;

		демонстрація їх значення у житті сучасного суспільства.
2	Когнітивний	Передача базових теоретичних знань у сфері медіа.
3	Діяльнісно-практичний (основний)	Навчати учнів працювати із різними типами медіа, знайомити із засобом «web-квест» та специфікою роботи.
4	Підсумковий (креативний)	Перевірка знань учнів, здобутих на попередніх етапах, у ході їх самостійної діяльності.

Отже, перший етап формування медіакомпетентності молодших школярів - *організаційно-мотиваційний*- спрямований на зацікавлення учнів просторами медіа, демонстрація освітніх можливостей медіа.

Зважаючи на функції та завдання другого етапу формування медіакомпетентності – *когнітивний* – метою є передача молодшим школярам цікавої інформації щодо базових відомостей медіа. Молодші школярі потребують допомоги, щоб чітко зрозуміти як функціонують ЗМІ, адже, зазвичай, вони довірливо сприймають будь яку інформацію. Тому, на третьому етапі процесу формування медіакомпетентності - *діяльнісно-практичний (основний)* – школярі вчаться не тільки інтерпретувати інформацію, але й здобувають навички застосування спеціальних засобів віднаходження інформації, її обробки та подання у різноманітних формах та жанрах. Учні потребують допомоги в усвідомленні стимулів ЗМІ (для чого створюється інформація, з якою метою та ким: це реклама, навчання чи щось

інше), у розумінні головної ідеї інформації. На цьому етапі потрібно навчити учнів розрізняти фейкову інформацію, пропаганду та ін. Звичайно, головним компонентом на цьому етапі є використання інноваційних технологій навчання.

Дослідники виділяють різні типи навчальних інтернет ресурсів, застосування яких дасть можливість налаштувати роботу школярів з аналізу, пошуку, узагальнення інформації, яка міститься у різних джерелах медіа. До таких ресурсів слід віднести hotlist, multimedia scrapbook, treasure hunt, subject sampler, web-квест:

- Hotlist – відібрані посилання на текстові ресурси з певної навчальної теми
- Multimedia scrapbook – посилання на мультимедійні ресурси
- Treasure hunt – посилання на тему та перелік питань, на які учні мають знати відповіді
- Subject sampler- список питань від вчителя, відповіді на які можна віднайти у матеріалах попередніх тем, зробити висновки та подати їх .

Описані вище прийоми є підготовчими у роботі із інноваційними технологіями, які є узагальненим засобом щодо формування медіа компетентності молодших школярів. Крайній етап - підсумковий (креативний) – зорієнтований на розвиток самостійності учнів, їх активне включення у роботу із інноваційними технологіями навчання.

Таким чином, ми дійшли висновку, що формування медіакомпетентності молодших школярів відбувається активно із дотриманням запропонованих нами педагогічних умов , а саме: *1)готовність вчителя до впровадження медіаосвіти в освітній процес; 2) налагодження взаємодії сім'ї та школи; 3)використання спеціальних вправ та завдань для формування умінь учнів створювати власні медіа продукти; 4)впровадження елементів роботи із сучасними інноваційними технологіями.*

Висновки до розділу 2

Другий розділ дослідження зосереджений на розкритті педагогічних можливостей сучасних інноваційних технологій для формування медіа компетентності молодших школярів, з'ясуванні реального стану сформованості даного процесу в учнів (організація та проведення констатувального етапу експерименту) та виокремлення педагогічних умов оптимізації формування медіа компетентності учнів початкової школи.

Отож педагогічний потенціал інноваційних технологій як провідного засобу формування медіакомпетентності молодших школярів дозволив визначити наступне: інноваційні технології сприятимуть формуванню медіа компетентності учнів лише за дотриманням відповідних умов залучення школярів до виконання певних завдань, що стосується медіа грамотності (аналіз, обробка інформації, вміння протидіяти пропаганді та фейкам, здатність правильно сприймати інформацію, можливість створювати власні медіа продукти), що активізують досвід учнів у цьому питанні.

Застосування сучасних інноваційних технологій у навчальному процесі сприяє формуванню вмінь учнів критично оцінювати, аналізувати, інтерпретувати медіа повідомлення різного жанру, робити правильні узагальнення. Зазначимо, що саме ці якості є характерними для особистості зі сформованою медіа компетентністю. Отож можемо припустити, що систематичне застосування інноваційних технологій дозволяє сформувати медіа компетентність молодшого школяра.

Для розкриття медіакомпетентності, виявлення реального стану сформованості даної якості у молодших школярів – ми провели констатувальний експеримент з добром відповідним методик. Комплекс діагностичних методик дозволив ефективно провести дослідження та з'ясувати рівень сформованості медіа компетентності молодших школярів. Зокрема, нами було визначено критерії, показники, рівні та головні структурні компоненти даного утворення: вміння використовувати девайси у повсякденному житті (телефон, планшет), здатність робити дзвінки, відсилати

повідомлення та ін.; здатність аналізувати та виокремлювати основне у медіа інформації, вміння узагальнювати; вміння віднайти необхідну інформацію в інтернеті; здатність застосовувати медіа інформацію з певною освітньою чи власною метою; вміння створювати свої медіапродукти.

Діагностика рівня медіакомпетентності молодших школярів, на нашу думку, є можливою за такими головними трьома компонентами медіа компетентності: *мотиваційний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісний*.

У роботі показано, що за результатами проведеного експерименту в учнів переважає середній та низький рівні сформованості медіа компетентності молодших школярів, що вимагає здійснення колекційної роботи.

З'ясування реального стану сформованості медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій дозволило виокремити оптимальні педагогічні умови, а саме: *готовність вчителя до впровадження медіаосвіти в освітній процес; налагодження взаємодії сім'ї та школи; використання спеціальних вправ та завдань для формування умінь учнів створювати власні медіа продукти; впровадження елементів роботи із сучасними інноваційними технологіями*.

Таким чином, ми дійшли висновку, що обґрунтовані нами педагогічні умови формування медіа компетентності молодших школярів дозволяють оптимізувати цей процес, налагодити взаємодії сім'ї та школи у питання медіаосвітньої діяльності, активно залучатися учням до створення власних медіа продуктів.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження з проблеми формування медіакомпетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій дозволяє зробити наступні висновки:

1. Аналіз наукових праць дозволив визначити зміст головних поняття дослідження. Так, «медіакомпетентна особистість» розкрита як особистість, яка має знання, уміння та практичні навички роботи у медіа сфері, що дозволяють їй здійснювати аналіз, оцінку, інтерпретування інформації, проявляти критичне мислення та проектувати власні медіапродукти у різноманітних формах (відеозаписи, фотоколажі, аудіо повідомлення).

Базове поняття нашого дослідження *«медіа компетентність молодших школярів»* було представлено як обізнаність молодшого школяра із медіазасобами, шляхами віднаходження інформації, вміння аналізувати та створювати власну медіапродукцію, бути медіакультурним споживачем, проявляти критичне мислення.

2. Доведено, що наразі не має єдиного визначення медіакомпетентності. Нами ж вона визначена як здатність до відбору, використання, критичного аналізу, інтерпретування, оцінювання інформації, створення власних медіапродуктів. Досліджуване поняття є багатограним та містить різні дії з медіаінформацією. Така багатоаспектність визначає функції, властивості та структуру медіакомпетентності. У межах початкової освіти нами було виокремлено три головні компоненти медіакомпетентності: *мотиваційний*,

інформаційно-пізнавальний, діяльнісний. Ці компоненти зумовили низку функцій, які теж представлені вище.

3. З метою розкриття реального стану сформованості медіакомпетентності молодших школярів та проведення констатувального етапу експерименту нами було визначено критерії, показники та рівні даного утворення. Це: вміння використовувати девайси у повсякденному житті (телефон, планшет), здатність робити дзвінки, відсилати повідомлення та ін..; здатність аналізувати та виокремлювати основне у медіа інформації, вміння узагальнювати; вміння віднайти необхідну інформацію в інтернеті; здатність застосовувати медіа інформацію з певною освітньою чи власною метою; вміння створювати свої медіапродукти. Визначення критеріїв уможливило окреслення рівнів сформованості медіа компетентності молодших школярів: низький, середній та високий відповідно.

4. Емпіричне дослідження стану сформованості медіа компетентності молодших школярів здійснювалося за допомогою відповідно підібраного діагностичного інструментарію для перевірки кожного структурного компонента медіакомпетентності: анкета «Для чого мені потрібен телефон, комп'ютер?» (*мотиваційний компонент*); «Медіазнайко» (*інформаційно-пізнавальний компонент*); карта практичних завдань «Зроби, якщо можеш» (*діяльнісний компонент*). Діагностування респондентів показало, що більшість учнів (37,8%) мають середній рівень сформованості медіа компетентності, низький рівень характерний для 51,6% та 10,5% - мають високий рівень сформованості медіакомпетентності.

5. Виокремлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку сформованості медіа компетентності молодших школярів, а саме: *готовність вчителя до впровадження медіаосвіти в освітній процес; налагодження взаємодії сім'ї та школи; використання спеціальних вправ та завдань для формування умінь учнів створювати власні медіа продукти; впровадження елементів роботи із сучасними інноваційними технологіями.*

Встановлено, що реалізація першої педагогічної умови формування медіа компетентності молодших школярів полягає в успішному проходженні вчителями курсів, долучення до освітніх платформ з медіа, що, в свою чергу, дозволить бути медіа у питаннях медіаосвіти учнів, та, дозволить сформувати медіаграмотність у молодших школярів. Другою педагогічною умовою формування медіакомпетентності молодших школярів ми визначили - налагодження взаємодії сім'ї та школи, реалізацію якої вбачаємо у проведенні відповідних заходів з медіаосвіти (лекційно-семінарські заняття для батьків молодших школярів щодо основ формування медіа культури на певні теми; посилення медіа культури сімей через організацію медіа-клубу; проведення практичного заняття з питань культури обговорення ролі медіа продуктів формування медіа творчості у сім'ї. Третя педагогічна умова формування медіа компетентності молодших школярів полягає у використанні спеціальних вправ та завдань для формування умінь учнів створювати власні медіа продукти. Та, ще однією умовою формування медіа компетентності молодших школярів ми визначили впровадження елементів роботи із сучасними інноваційними технологіями. Впровадження сучасних інноваційних технологій в освітній процес сприяє формуванню вмінь учнів критично оцінювати, аналізувати, інтерпретувати медіа повідомлення різного жанру, робити правильні узагальнення. Зазначимо, що саме ці якості є характерними для особистості зі сформованою медіа компетентністю. Отож можемо припустити, що систематичне застосування інноваційних технологій дозволяє сформувати медіа компетентність молодшого школяра.

Проведене дослідження з теми *«Формування медіа компетентності молодших школярів засобами інноваційних технологій»* не обмежується поданими у роботі аспектами. Відповідно, перспективи наступних досліджень вбачаємо у вивченні проблеми формування медіа компетентності учнів на уроках, наприклад, мовно-літературної освітньої галузі (українська мова).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич, А.В. (2017). Використання технології BYOD у процесі навчання в основній школі: *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology Суть технології BYOD*. Т.5, №2. – С.1-4.
2. Бех, І.Д. (2003). *Виховання особистості: навчально-методичний посібник*. К.:Либідь, 848 с.
3. Баліцька, І. (2018). Веб-квест як засіб створення розвивального середовища у процесі навчання української мови учнів 11 класу [Електронний ресурс] *Наукові доробки магістратів Інституту філології*. Т. 1. Режим доступу: <http://masters.kubg.edu.ua/index.php/if/article/view/386/338#.XeZKS4MzYdU>
4. Бібік, Н.В. (2004). Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз /Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За загальною редакцією О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», С. 45-50.
5. Варзацька, Л. О. (2019). Українська мова та читання : підручник для 2 кл. закладів загальн. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1 Тернопіль : *Навчальна книга – Богдан*, 160 с.
6. Вашуленко, М. С. (2019). Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1К. : *Видавничий дім «Освіта»*, 144 с.
7. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (2005). [Голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 1728 с.

8. Вебінар. *Реалізуємо змістову лінію «Досліджуємо медіа» в початкових класах НУШ*. Практичні поради для вчителя / І. Іванова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=>
9. Вебінар. *Скрайбінг у школі*. / М.Орешка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=10LF6skWmc8>
10. Вебінар. *Змістова лінія «Досліджуємо медіа»*. / І. Большакова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com>
11. Гончаренко, С. У. (2007). *Український педагогічний словник*. К. : Либідь, 376 с.
12. Гриневич, М. С. (2009). Медіаосвітні квести . Вища освіта України. Тем. вип. «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології». № 3 (дод.1). – С. 153–155.
13. Гриневич, Л. (2019). Концепція Нової української школи. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 10.02.2019).
14. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) URL: https://sites.google.com/site/smcprofil/materials/normative#_Toc278228538
15. Державний стандарт початкової загальної освіти: станом на 16 листопада 2000 р. / Кабінет Міністрів України. Початкова освіта. – 2006. – № 2 (338). – С. 8–31.
16. Дичківська, І. М. (2001). *Основи педагогічної інноватики* : навч. посіб / І. Зелент, 222 с.
17. Дичківська, І. М. (2004). *Інноваційні педагогічні технології* : навч. посіб. К. : Академвидав, 352 с.
18. Закон України «Про освіту» : Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 21. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/1060-12> (дата звернення: 03.09.15).
19. Золотарьова, І.О. (2015). Застосування мобільного навчання в системі освіти *Системи обробки інформації*. Вип. 4. – С. 147–150. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/soi_2015_4_32.

20. *Енциклопедія освіти* / АПН України ; [голов. ред. В. Г. Кремін ; чл. редкол.: І. Д. Бех, Н. М. Бібік, В. Ю. Биков, В. І. Бондар, М. Б. Євтух, І. А. Зязюн [та ін.]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1036 с.
21. *Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології*: [колективна монографія] / авт. кол.: Биков В. Ю. [та ін.]. – К.: Атіка, 2005. – 252 с.
22. Кадемія, М. Ю. (2011). *Інформаційно-комунікаційні технології навчання*: словник-глосарій. Львів : «СПОЛОМ», 327 с.
23. Коваль, С. М. (2014). Використання технології веб-квест у навчальному процесі. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. / ред. Л. Л. Товажнянський, О. Г. Романовський. – Харків : НТУ "ХПІ", Вип. 38-39 (42-43). – С. 132-142.
24. *Концепція впровадження медіа-освіти в Україні*: за станом на 20 травня 2010 р. / Президія Національної академії педагогічних наук України. – Офіц. вид. – Київ.: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2010. – 12 с.
25. *Концепція середньої загальноосвітньої школи України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/activities/nsko/>. – 26 с. – Назва з екрана.
26. Куцуруба, В. В., Старостіна, Є. О. (2019). Формування медіакомпетентності другокласників у контексті освітніх інновацій [Електронний ресурс] *Наукова конференція*. Режим доступу : <https://vspu.edu.ua/content/hot/rej/doc2/a16.pdf>
27. Луцанич, У. В., Лавренова, М. В. (2017). Використання ментальних карт на уроках у початковій школі. *Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 26–27 жовтня 2017 р., Мукачево / ред. кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ.

28. *Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя* / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. — 201 с.
29. *Медіаграмотність: Підручник для вчителів* / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу / Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. — К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. — 319 с.
30. *Медіаграмотність та критичне мислення в початковій школі: посібник для вчителя* / Бакка Т., Голощапова В., Дегтярьова Г., Євтушенко Р., Іванова І., Крамаровська С., Мелешенко Т, Шкребець О. / За редакцією Волошенюк О., Дегтярьової Г., Іванова В. – К. : ЦВП, АУП, 2017 – 196 с.
31. *Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя* / Волошенюк О.В, Ганик О. В., Голощапова В. В, Дегтярьова Г.А, Іванова І.Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О, Янкович О.І. / За редакцією Волошенюк О.В., Іванова В. Ф. – Київ : ЦВП, АУП, 2018 — 234 с.
32. *Медіакомпетентність – вміння для життя сучасної людини* [Електронний ресурс] // Сучасний погляд. – Харків: Видавнича група «Основа», 2017. – № 4–5[Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://journal.osnova.com.ua/download/3-476-61664.pdf>.
33. *Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник* / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О.В.Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
34. *Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд*/ Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. – 2-ге вид., стер. – К.: АУП, ЦВП, 2012. – 58 с.
35. Мойсеюк, Н.Є. (2007). Педагогіка. *Навчальний посібник* 5-е видання, доповнене і перероблене - К.: [б. в.], 656 с.

- 36.Литвин, А. (2013). Завдання медіаосвіти в підготовці фахівців. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Педагогіка. № 3. – С. 31 – 37.
- 37.Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затв. указ Президента України №344/2013 від 25.06.13 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 4.07.15).
- 38.Навчальна онлайн-гра Медіазнайко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aup.com.ua/Game/>
- 39.Новий державний стандарт початкової загальної освіти. Всеукраїнська серпнева конференція. URL: [https://www...nus.org.ua/.../2017/.../NewSchool_Presentationfinal_18-08](https://www.nus.org.ua/.../2017/.../NewSchool_Presentationfinal_18-08) (дата звернення: 7.05.2020).
- 40.Нова грамотність у цифровому столітті. Матеріали обласної науково-практичної інтернет-конференції / Автор-упорядник Ю. М. Зоря. – Черкаси: ЧОПОПП, 2016. – 107 с.
- 41.Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
- 42.Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні: Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених / за заг. ред. канд. філос. наук, доц. Л.В. Квасюк. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – 280 с.
- 43.Осюхіна, М. О. (2018). *Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів* : дис.д-ра філос. наук / М.О. Осюхіна. – Дніпро, 319 с.
- 44.Перспективні освітні технології: [наук.-метод. пос. / за ред. Г. Сазоненко]. – К.: Гопак, 2000. – 559 с.

45. *Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті*: [навч. пос. / С. П. Бондар, Л. Л. Момот, Л. А. Липова, М. І. Головка]; за ред. С. П. Бондар. – Рівне: Тетіс, 2003. – 200 с.
46. *Платформа для створення інтерактивних уроків* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.peardeck.com>.
47. Пометун, О.І. (2004). Теорія та практика послідовної реалізації компетентісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: "К.І.С.", С.8.
48. *Практична медіаграмотність для бібліотек* / Власюк О.В, Потапова В.І., Срібна І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В.Ф. — Київ : АУП, ЦВП, 2019. — 61 с.
49. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи*: зб. наук. праць.. – Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2018. – 244 с.
50. *Практична медіаосвіта: авторські уроки*. Збірка / Ред.- упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. – 447 с.
51. Професійна освіта. *Словник : Навч. посіб.* / уклад. С. У. Гончаренко та ін. ; за ред. Н. Г. Ничкало. К. : Вища школа, 2000. 380 с.
52. Савченко, О. Я. (1999). *Дидактика початкової школи*: [підручник для студентів педагогічних факультетів] / Олександра Яківна Савченко. – К.: Генеза, 368 с.
53. Сагайдак, Г.М. (2013). Медіаосвіта як засіб виховання сучасного школяра. *Обрії*. 2(37). – С. 25–27.
54. *Сервіс для створення коміксів* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pixton.com>.
55. Сидорчук, Н.Г. (2015). Порівняльний аналіз понять «компетенція» та «компетентність» як складних психолого-педагогічних феноменів.

- Проблеми освіти: збірник наукових праць. – Спецвипуск. – Вінниця-Київ, С. 78 – 81.*
56. Сокол, І. М. (2013). Веб-квест як інноваційний метод формування творчої особистості. *Освіта та розвиток обдарованої особистості. № 2. - С. 28-30.*
 57. Срібняк, І. (2018). Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). *Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). / І. Срібняк. – К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 156 с.*
 58. Сулім, А.А. *Медіакомпетентність як результат упровадження медіаосвіти* [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Soc_kom/2011_968/content/sulim.pdf.
 59. *Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку: зб. наук. праць.. – Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2019. – 435 с.*
 60. *Сходінки до медіаграмотності: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2 – 4 класів із навчанням українською мовою, а також російською та іншими мовами національних меншин / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України, Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, Академія української преси. – Київ: АУП, ЦВП, 2014. – 28 с.*
 61. Телішевська, С. (2012). Веб-квест як засіб організації проектної та дослідницької діяльності учнів на уроках словесності. *Вивчаємо українську мову та літературу. №26.- С.8-10.*

62. *Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи.* – К.: Видавництво «Світоч», 2019.- 336 с.
63. *Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О.Я. Савченко 1-2 класи від 8 жовтня 2019 року /* Міністерство освіти і науки України. – Офіц. вид. – Київ: КабМін України, 2019. – 123 с.
64. Шумаєва, С. (2014). Медіакомпетентність як складова загальної мас-медійної просвіти учнів. *Психологопедагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини* / [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та інші]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., Випуск 48. – 320 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Опитувальник «Медіазнайко»

1. На які основні питання має відповідати будь-яка новина? _____
2. Що таке медіа? _____

3. Розташуйте у порядку виникнення від (1-8), де 1 – найдавніший медіазасіб, 10-найсучасніший.

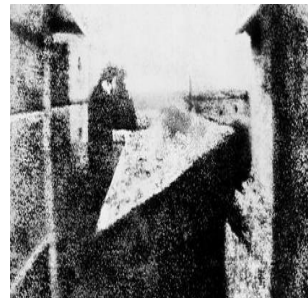

Телефон

малюнки на скелях

кіно

мережа Інтернет

Папір

друкарський станок

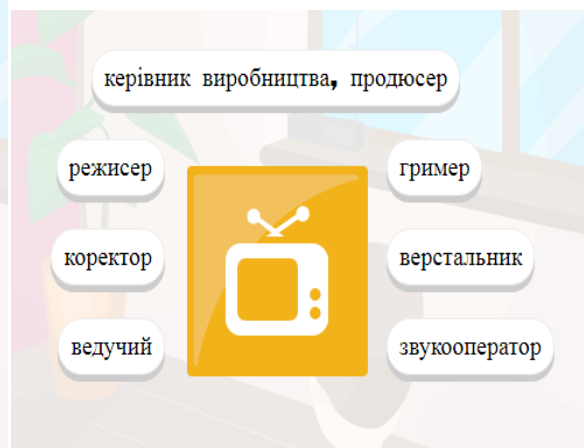
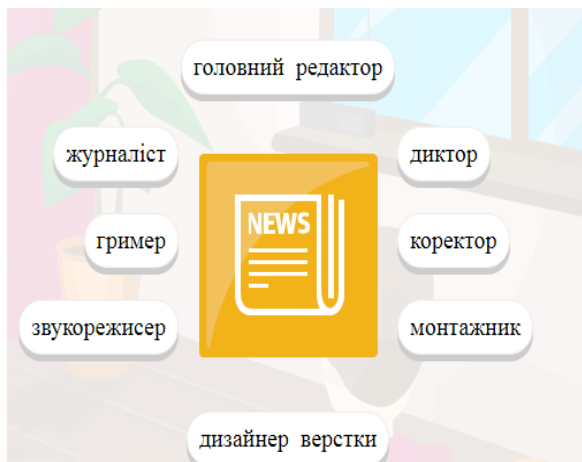
перша фотографія

мобільний

4. Перша українська газета мала назву? Підкресли. «Зоря Галицька», «Відомості», «Рідний край»

5. Хто працює в газеті?

6. Хто працює на телебаченні?

7. Що таке фейк? _____

8. Наведіть приклади медіа _____

Зразки відповідей учнів на питання анкети «Медіазнайко»

Опитувальник «Медіазнайко»

1. На які основні питання має відповісти будь-яка новина? Всі

2. Що таке медіа? інформаційні засоби

3. Розташуйте у порядку виникнення від (1-8), де 1 – найдавніший медіазасіб, 10 – найсучасніший.

Телефон 8 мільйони на скелес 2 кіно 5 мережа Інтернет 10

Папір 3 друкарський станок 7 перша фотографія 9 мобільний 10

4. Перша українська газета мала назву? Підкресли. «Зоря Галицька», «Відомості», «Рідний край»

5. Хто працює в газеті? головний редактор журналіст редактор коректор монтажник дизайнер верстки

6. Хто працює на телебаченні? режисер сценарист коректор верстальник аудіорежисер

7. Що таке фейк? не правда

8. Наведіть приклади медіа. журнали

Опитувальник «Медіазнайко»

1. На які основні питання має відповісти будь-яка новина? на всі

2. Що таке медіа? інформаційні засоби

3. Розташуйте у порядку виникнення від (1-8), де 1 – найдавніший медіазасіб, 10 – найсучасніший.

Телефон 3 мільйони на скелес 7 кіно 5 мережа Інтернет 10

Папір 3 друкарський станок 7 перша фотографія 9 мобільний 10

4. Перша українська газета мала назву? Підкресли. «Зоря Галицька», «Відомості», «Рідний край»

5. Хто працює в газеті? головний редактор журналіст редактор коректор монтажник дизайнер верстки

6. Хто працює на телебаченні? режисер сценарист коректор верстальник аудіорежисер

7. Що таке фейк? не правдива інформація

8. Наведіть приклади медіа. відео

Додаток Б

Карта із завданнями «Зроби, якщо зможеш»

1. Знайди у пошуковій системі тлумачення слова «медіа».
2. Зроби фото свого портфеліка, на телефон
3. Запишіть на диктофон, коротку розповідь про себе.
4. Знайдіть мультфільм «бабуся засмутилася» та доведіть за допомогою 3 фактів, те чи міцна сім'я чи ні?
5. Напиши речення, яке на твою думку, може буде новиною.
6. Гра «Правда чи брехня»

Український поет Тарас Григорович Шевченко помер у Білорусії, де і був похований.

Українську мову до середини XIX ст. називали «Чужа мова»

Леся Українка знала 14 мов.

Василь Сухомлинський щодня прокидався о другій годині ночі та аж до восьмої писав свої твори.

Український «Заповіт» Т.Шевченка перекладений 147 мовами світу.

7. Вправа «Інформування чи пропаганда». Прочитайте новину та визначте її мету пропаганда чи інформування.

KIDS OPERAFEST у Тульчині відкрила казкова опера «Король Дроздобород»

У вівторок, 4 червня, на території палацу Потоцьких у Тульчині розпочався третій open air фестиваль OPERAFEST TULCHIN.

Особливістю цьогорічного фестивалю є те, що його вперше розділено на дві великі частини: KIDS OPERAFEST та GRANG OPERAFEST, які триватимуть 4-5 та 7-9 червня відповідно.

Відкрила цьогорічний оперний сезон у Тульчині казкова опера «Король Дроздобород» у виконанні Київського муніципального академічного театру опери та балету для дітей та юнацтва, поставлена за мотивами однойменної казки Братів Грімм. Саме ця постановка, за результатами найпрестижнішої премії України «Київська пектораль», визнана кращою дитячою виставою 2018 року.

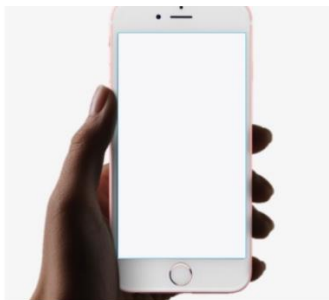
Опера «Король Дроздобород» виконана напрочуд красивою українською мовою та створена за законами сучасного глядацького сприйняття. Вона захоплює неповторним сценічним драйвом, яскравими барвами декорацій і фантазійних костюмів, що переносять глядача до казкової країни добра і див.

Своїми враженнями від виступу на єдиному в Україні оперному open air фестивалі поділились американські виконавці Дрю Таблак, Коннор Сміт та Лаура Елсі Дікінсок під час пресконференції по завершенню виступу. Всі вони відзначили, що їм надзвичайно сподобалось виступати на головній оперній сцені в Тульчині і вони горді, що мають можливість поділитись своєю творчістю на цьому фестивалі.

Додаток В

Приклади медіа завдань

Гра « Розташуй за алфавітом імена у книзі контактів»

2. Марися

3. Богдан (карате)

4. Аліна

5. Матуся Іра

6. Оксана

Гра «Безпечно/ небезпечно»

✓ БЕЗПЕЧНО / НЕБЕЗПЕЧНО ✗

Прочитай твердження. Постав біля кожного позначку: «безпечно» / «небезпечно». Виріж твердження й наклеї у відповідні колонки таблиці на наступній сторінці.

Писати особисту інформацію: ім'я, домашню адресу, номер телефону, відомості про батьків	✗	Читати новини на сайті школи	✗	Відкривати вкладення, надіслані з підозрілих і невідомих адрес
Учити іноземну мову, робити розвивальні завдання	✗	Розказувати пароль друзям і знайомим	✗	Розміщувати фото з друзями без їхнього дозволу
Призначити зустріч із інтернет-другом в людному місці, йти на зустріч у супроводі декількох друзів або батьків	✗	Йти на зустріч з інтернет-другом	✗	Використовувати нікнейм (особисте, переважно вигадане ім'я, яким називають себе користувачі мережі Інтернет) у процесі реєстрації на різноманітних чатах, форумах, онлайн-іграх
Додавати незнайомих людей до себе в соціальну мережу	✗	Шукати цікаву інформацію на офіційних сайтах	✗	Надсилати свої фото незнайомцям
Дотримуватись правил користування Інтернетом, розроблених у родині	✗	Довіряти інтернет-розіграшам	✗	Обмежувати час, проведений у мережі Інтернет

Гра «Зареєструй Т.Г.Шевченка»

FAMOUSBOOK	
	Ім'я: Тарас Шевченко
	Дата народження:
	Місце народження:
	Нікнейм:
Інтереси:	
Друзі:	Досягнення:
Улюблений вислів:	Важливі події:

Вправа «Створи профіль у соціальній мережі»

Профіль у соцмережі

Ім'я та прізвище

Мій нікнейм

День народження:

Місто/село:

Мої друзі:

Улюблена музика:

Улюблені фільми:

Улюблені книги:

Місце навчання:

Я люблю:

Мені не подобається:

Медіазнайко

Тема 1

Новина – один з інформаційних жанрів, вона повинна вичерпно відповідати щонайменше на три питання: «Що?/Хто? Де? Коли?», потім ще й на питання: «Як? Чому?» Основну модель, за якою конструюють і повідомляють новини, називають перевернутою пірамідою: спочатку повідомляють найважливіше, потім – менш важливі відомості. Новина повинна бути достовірною, факти повинні бути пріоритетніші за коментар, в інформації на спірні теми необхідно подати принаймні два протилежні погляди, озвучити думку компетентних органів. Для легкого сприйняття інформації, пропозиції повинні бути прості й короткі. Подія повинна бути розказана так, як ти розповів би необізнаній, але близькій людині (бабусі, другові, сусідові): розуючий початок, узагальнений кінець.

Продовжити

Вправи для роботи з рекламою

1. Алгоритм аналізу рекламного повідомлення

Як аналізувати рекламу

1. Що продає ваша реклама?
2. Чи має реклама слоган? Якщо є, то який?
3. Чи містить реклама слоган, якщо так, то який?
4. Чи є опис у рекламі? Наведіть приклади, якщо є.
5. Хто є цільовою аудиторією? Чому ви так вирішили?
6. Чи використовується привабливий шрифт?
7. Чи кольорова реклама?
8. Чи представляє товар знаменитість?
9. На вашу думку, чи гарна реклама? Цікава? Чим саме?
10. Подумайте, яким шляхом можна зробити цю рекламу привабливою також? Чому ця реклама змушує людей купувати даний продукт?

2. Створи власну рекламу

Створи власну рекламу

- Що ви рекламуєте? _____
- Скільки це коштує? _____
- Чому люди мають це купувати? _____
- Які слова мають змусити людину придбати цей товар? _____
- Де ви будете рекламувати його? _____
- Намалюйте малюнок. _____

Питання-маркери для визначення пропаганди		
У мові повідомлення є оціночні слова, які нав'язують вам висновки	Так	Ні
У повідомленні використовуються терміни, офіційні назви та дані доступні для розуміння	Так	Ні
Ціль повідомлення - проінформувати, а не нав'язати думку чи спонукати до дій	Так	Ні
Стиль, підбір зображень, цифр, певних символів відповідають змісту повідомлення	Так	Ні
Повідомлення викликає позитивні емоції	Так	Ні
У повідомленні демонструється ставлення репортера до того, про що він говорить	Так	Ні

Поради, щодо визначення фейків

Як розпізнати фейкову новину

Врахування джерела повідомлення

Перейдіть за посиланням, щоб дослідити сайт, його призначення та контактну інформацію

Перевірка автора

Зробіть швидкий пошук автора. Чи заслуговує він на довіру? Чи реальний він?

Перевірка дат

Поширення застарілих новин не може означати відповідність

← ↗ ≡ поточним подіям

Підтверджуючі факти

Перейдіть за посиланням. Визначте, чи є факти, що підтверджують дану інформацію.

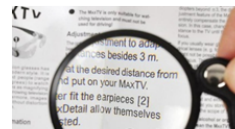
Це жарт?

Якщо новина надто чудова. Вона може бути сатиричною. Дослідіть сайт та автора, щоб переконатися.

Врахування власного ставлення

Подумайте, чи може ваша позиція вплинути на сприйняття новини

Читання тексту, а не заголовку

Заголовки можуть обурювати людину, аби вона відвідала цей сайт. Читайте цілий текст.

Запитайте у дорослих

Запитайте у вчителя, бібліотекаря, або проконсультуйтеся на спеціальних сайтах, що перевіряють факти у мережі.

